

KÁLVINISTA SZEMLE

A SZLOVÁKIAI REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ
HIVATALOS LAPJA

LXXVIII. évfolyam

7–8. szám

Komárom, 2007. július–augusztus

Ára 20 korona

FELTÉTLEN MEGBOCSÁTÁS

„...és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...” (Mt 6,12). Mit jelent a megbocsátás? Azt, hogy nem rójuk fel a rosszat, nem gondolunk haraggal arra, aki sérelmet okozott nekünk, szinte meg nem történtnek tekintjük a bántalmat, elfelejtjük a minket ért méltánytalanságot. Ennek ellenére sokszor halljuk: megbocsátok, de nem felejttem el; holott az előbbi meghatározás értelmében a felejtés és a megbocsátás fogalmának azonosságát kell mutatnia egymással. Ha nem történik meg a felejtés, akkor a megbocsátás nem is lehet igazi. Megbocsátani úgy kell, amint Isten az új szövetség megkötésekor ígéri a mi bűneinkkel kapcsolatban, hogy többé nem emlékezik meg róluk (Jer 31,34).

Hogyan várhatjuk el mennyei Atyánktól, hogyan kérhetjük tőle naponként, hogy bocsássa meg vétkeinket, ha mi nem gyakoroljuk ugyanezt a „kegyet” felebarátainkkal szemben. Jól figyeljük meg a sokszor elismételt kérést: „...és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...” Vagyis az Úr Jézustól tanult imádságunkban arra kérjük Istent, hogy úgy bocsássa meg a vétkeinket, amint mi is képesek vagyunk nemcsak felülemelkedni a minket ért sérelmeken, hanem teljesen meg is bocsátani azokat. Hogy az Isten megbocsátásával mennyire szoros kapcsolatban áll, hogy mi is megbocsátunk-e azoknak, akik vétkeztek ellenünk, bizonyítja, hogy a Bibliában két verssel lejjebb az Úr Jézus nyomatékosítását találjuk: „Mert ha az embereknek megbocsátjátok vétkeiket, nektek is megbocsát mennyei Atyátok. Ha pedig nem bocsátotok meg az embereknek, Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket” (Mt 6,14–15). Ha embertársaink iránt nem gyakorolunk irgalmat, elzárjuk magunk elől azt a forrást, melyből az isteni kegyelem buzog.

Érdemes jól megfigyelnünk, hogy a mindennapi eledel kérése után – „mindennapi kenyerünket add meg nékünk ma” – egy „és” kötőszóval kapcsolódik a kérés: „és bocsásd meg a mi vétkeinket”. Ugyanis egyenes összefüggés van a testi és a lelki állapot között. Az embernek nemcsak arra van szüksége, hogy a teste naponként megkapja a megfelelő táplálékot, hanem a lelkének is meg kell tisztulnia. Amilyen fontos a teste számára a táplálék, pont olyan fontos a lelke számára a bűnbocsánat. A felhalmozott és meg nem bocsátott vétkek ugyanis nagyon tudnak nyomasztani. Súlyuk alatt összeroppanhat az ember. Ugye, mindnyájan ismerjük azt a jó érzést, amikor az úrvacsorai közösség után átéljük bűneink megbocsátásának örömteli valóságát? Úgy érezzük, lezártunk egy rossz szakaszt, tiszta lappal indulhatunk tovább, ebből kifolyólag kellemes érzés tölthet el bennünket, és talán fogadkozva, ám mindenképpen reménnyel telt szívvel vághatunk neki a jövőnek.

Az ellenünk elkövetett vétkeket pedig jobb, ha elfelejtjük, megbocsátjuk, mert utána már nem fognak nyomasztani. És nem csak akkor kell így eljárni, ha megtörtént a bocsánatkérés. Mi nem tagadhatjuk meg a bocsánatot embertársainktól csupán azért, mert nem adják jelét annak, hogy az ellenünk elkövetett igazságtalanságot megbánták volna. Adja Isten, hogy akkor is meg tudjuk az ellenünk elkövetett vétkeket bocsátani, amikor a bocsánatkérés elmaradt! Adjon Isten nekünk megbocsátó szívet, megbocsátó lelkiület!

Mint magadat...

Azon töprengjünk, hogy miért bántjuk egymást rossz szóval, haraggal, szeretetlenséggel. A lélektan világából meglepő választ kapunk erre a kérdésre. Nevezetesen: „Azért nem szeretjük az embereket, mert nem tudjuk jól szeretni magunkat.” Itt is pontosítani kell eddigi gondolatainkat.

Van olyan primitív, önző, erőszakos önszeretet, amit keményen meg kell tagadni. De van olyan jogos önszeretet is („Szeresd felebarátodat, mint magadat”), amely így gondolkodik: minden gyarlósággal együtt Isten gyermeke vagyok. Ő szeret engem, megbocsátotta minden bűnömöt; és most önbecsülésre, önértékelésre tanít. Isten szeretetéből táplálkozó önszeretet útján tanulom meg azt, hogy a másik embert is értékesnek tartsam, megbecsüljem, megbocsássak neki, szeressem. Nem könnyű ráeszmélni arra, hogy a felületes önszeretet mögött a mélységben perben vagyunk önmagunkkal. Megvetjük, elítéljük magunkat. E tudatalatti feszültség ellen úgy védekezünk, hogy másokra vetítjük keserű indulatainkat. Elfojtott parázna vágyainkat úgy „győzzük le”, hogy állandóan szidalmazzuk a paráznákat.

Az ellenpéldák bizonyítanak: minél inkább beteljesedünk Jézus szeretetével, a bűnbocsánat örömeivel, annál kedvesebbek lesznek számunkra az emberek. A bűnösök is. Azok is, akik ártottak nekünk. Aki szeretettel van tele, az mindenkor mindenkinek szeretetet ajándékozik. A mézzel teli üveget összetörhetik, akkor is méz folyik belőle.

–kőb–

(Farkas József)

György András

CSAK EGY MOSOLY

*Csak egy mosoly volt,
Ami arcomra kényszerült,
Míg szememben az utcán összefutott
Néhány ember-alak.
Másnap ugyanott valaki visszamosolygott.
Aznap este hallani,
Látni akartalak,
És mikor térdeimbe zsidbadás szállt,
Fülemben súgtad:
– Köszönöm, hogy használhattalak!*

A kegyelmi ajándékokról

Lapunk szerkesztője megkért, hogy sorozatban írjak a kegyelmi ajándékokról. Ez a szövegcsoporthoz nyelvünkben felesleges kettőzésnek tűnik, hisz az „ajándék” és a „kegyelem” szinte ugyanazt jelentik – valamit, amire nincs jogunk, amit csak kaphatunk és örömmel és hálással elfogadhatunk. Csakhogy ez a szövegcsoporthoz annak a fordítása, amit az Újszövetség eredeti nyelvén a „charisma” szó fejez ki. A „charis” kegyelmet jelent, a „charisma” pedig kegyelmi ajándékot. Az Újszövetségben, főleg Pál apostol leveleiben ez a szó a Szentlélek ajándékainak leírására használatos, melyekkel Jézus Krisztus megajándékozta egyháza tagjait, akik már korábban hittel elfogadták kegyelmét és hit által Isten gyermekeivé lettek. A „kegyelem” szó a kegyelmet találni szövegcsoporthoz Isten viszonyulását jelenti a bűnös emberhez. Feltételezhető, hogy a bűnös ember (más nincs) a szent és igazságos Isten előtt csak úgy állhat meg, hogy Isten a megbocsátás kérésére megkönyörül rajta és kegyelmet ad neki (Mt 18,23–25). Ezt a kegyelmet Isten Jézus Krisztus művében készítette el, és kínálja mindenkinek; az üdvösséget eléri mindenki, aki bűnbánattal és hittel elfogadja és hálából Krisztus követőjeként, egyháza tagjaként él. Pál apostol így vallott magáról: „*De Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok, és hozzámm való kegyelme nem lett hiábavaló, sőt többet fűradoztam, mint ők mindnyájan; de nem én, hanem az Istennek velem való kegyelme*” (1Kor 15,10).

De az Isten kegyelmét – aminek szerzője és adományozója Jézus Krisztus, és Őbenne van teljességben (Jn 1,16) – nemcsak a bűnök bocsánatában kapjuk, hanem ebből a teljességből és gazdagságból a Szentlélek a kegyelemben részesített bűnösöknek ajándékokat ad a hitéletre és a szolgálatra, hogy épüljön Krisztus teste, ami az egyház. Az egyház a Szentlélektől született, tehát csak ebből a forrásból él-

het és újulhat meg. A Szentlélek ajándéka és ajándékainak gazdagsága nélkül csak emberi szervezet lenne, hit és Istentől való élet nélkül. De ezeket az ajándékokat a Szentlélek a keresztyéneknek nem saját gazdagodásukra vagy dicsőségükre adja, hanem az egyház közössége építésének szolgálatára, amit az apostol emberi testhez hasonlít; bár sok különböző része van, mindegyik szükséges a test egészséges életéhez. Ezzel a megjelöléssel Pál azt is hangsúlyozni akarta, hogy a keresztyén hittől, amely maga is nagy kegyelmi ajándék, idegen bármiféle individualizmus, elkülönülés és izoláció, és hogy a keresztyén közösségben él és csak ott élhet, ahol szolgál és elfogadja mások szolgálatát, mégpedig különféle kegyelmi ajándékok által, amelyekkel minden keresztyén megajándékozott.

Ezekről a kegyelmi ajándékokról az apostol egyrészt a Róma 12,6–58-ban, az Ef 4,11–12-ben, de főleg az 1Kor 12–14-ben beszél. Olyan gyülekezethez intézett levél ez, ahol kétféleképpen is veszélyeztetve volt az egység. Az első fejezetekben említett veszély abban állt, hogy a gyülekezetben frakciók keletkeztek, és mindenki más apostol hívének vallotta magát (1Kor 1,10–13). Mintha elfelejtették volna, hogy bár ráépültek az apostolok és a próféták alapjára, a sarokkő azonban maga Krisztus (Ef 2,20). Az apostolok, a próféták, az igehirdetők nagyon fontosak, de csak eszközök Jézus Krisztus szolgálatában, aki egyedüli feje az egyháznak.

De az egységet más is fenyegette. Az egység ugyanis nem uniformitás, egyszínűség, hanem egység a sokféleségben és a megajándékozottság különféleségében. Mindenkinek van valamilyen kegyelmi ajándéka, de mindenkinek más. Ez a sokféleség viszont a gyülekezet és az egyház egységét nem bonthatja meg, hanem ellenkezőleg: színességében és sokféleségében az épülésére kell szolgálnia. Csak-

Az ÚR színe előtt

Ó Uram, add hogy mostantól ne kérek se életet, se egészséget, csak ha arra, hogy számodra, veled és benned használjam. Te tudod, mi használ nekem, ezért tedd, amit legjobbnak tartasz. Adj vagy végy. Hajlítsd akaratomat a tied szerint, és segíts, hogy alázatos és tökéletes hűségben és szent reménységben hallgassam a Te örök gondviselésed parancsait. Segíts nekem abban is, hogy imádságban fogadjak el mindent, ami tőled jön, a Jézus Krisztusért, mi Urunkért. **Ámen.**

Blaise Pascal

hogy a korinthusi gyülekezetben egyes keresztyének némely ajándékot túlértékelték (pl. a nyelveken szólást – glosszóláliát), főleg azokat, melyek a másoknak végzett szolgálatot és az egység építését nem szolgálták, hanem inkább fenyegettek. Ezért ír az apostol a 12–14. fejezetben terjedelmesen ezekről az ajándékokról. A kegyelmi ajándékok az egyház élete számára fontosak teljes színességükben, de kritériumuk (amely szerint meg lehet ítélni és értékelni lehet őket) abban van, hogy mennyire szolgálják mások hitének gazdagítását és az egység munkálását. Tudni kell azt is, hogy vannak ugyan fontosabb ajándékok (főleg azok, amelyek az igeszolgálattal kapcsolatosak), de egyetlen ajándékot sem szabad alábecsülni, hiszen ha az egyházat emberi testhez hasonlítjuk, ott is szükséges és fontos a legkisebb és legjelentéktelenebb tag is és megvan a küldetése a test egészséges élete mint egész számára.

Bár a kegyelmi ajándékokról más helyen is szó van a Szentírásban, pl.: Róma 1,11; 6,23; 1Kor 1,7; az elkövetkezendő cikkekben abban a sorrendben akarok foglalkozni velük, amint a Római, a Korinthusi és az Efezusi levélben vannak felsorolva. Ezek a cikkek nemcsak ezen probléma és az akkori időben való megoldása megismerésére szolgálhatnak, hanem annak az ajándéknak a keresésére és felismerésére is, amely ma is mindenkinek adatott; továbbá a készenlét és készség munkálására, hogy ajándékunkat ne csak saját gazdagodásunkra használjuk, hanem mások gazdagítása szolgálatába állítsuk, s így részesedjünk a gyülekezet lelki építéséből. Mert – amint már mondtam – ha tudjuk és hisszük, hogy az egyház a Szentlélek hatalmából és működése folytán született, nem élhet, épülhet és újulhat meg más forrásból. Ezért könyörögjünk: „Jöjj Szentlélek, gazdagíts ajándékaiddal minket, és használj eszközödként az egyház megújulása és építése során! Ámen.”

Ján Janovčík

Hogyan lett Jákóbból Izráel?

Az Ószövetségben többször olvashatunk Ábrahám, Izsák és Jákób Istenéről, tudniillik ők hármán minden hívő ősatyái. Jákób életében – aki Ábrahám fiának, Izsáknak a fia – úgy váltakozott az áldás a csalódással, mint a hülámverés. Habár rendkívül ravasz volt, Isten mégis szerette őt.

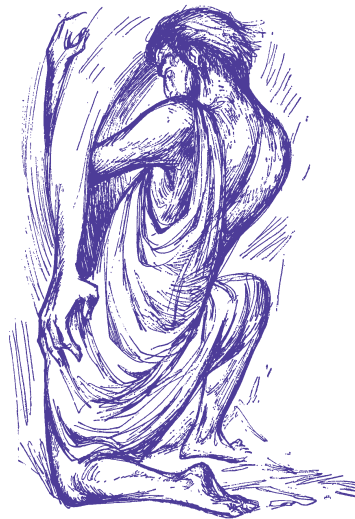
Már születése pillanatában, amikor kezével Ézsauinak, ikertestvérének a sarkába kapaszkodott, látszott, hogy meg akarta őt előzni. Nem is volt nyugta ifjú éveit során, amíg ezt véghez nem vitte. Kivárta az alkalmas pillanatot, amikor sikerült neki az éhes bátyjától egy tál lencséért megvásárolni az elsőszülöttségi jogot. De ez még nem volt elég. Anyja segítségével, csellel szerezte meg magának öreg és vak édesapja atyai áldását, Ézsauinak adva ki magát. Amikor ez kiderült, nagybátyjához menekült testvére haragja elől.

Shökése közben, éppen amikor este aludni készült, fejét egy köre hajtva, lenyugodott a nap. Ekkor az ő szívében is sötétség támadt. Isten mégsem hagyta el őt. Megjelent neki álmában, és ezt mondta: „*Én vagyok az Úr, atyádnak, Ábrahámnak Istene, és Izsáknak Istene! Ezt a földet, amelyen fekszel, neked adom és a te utódaidnak. Annyi utódod lesz, mint a föld pora, terjeszkedni fogsz nyugatra és keletre, északra és délre, és áldást nyer általad, meg utódaidd által a föld minden nemzetsége. Mert én veled vagyok, megőrizlek téged, akárhova mégy, és visszahozlak erre a földre. Bizony, nem hagyok el, amíg nem teljesítem, amit megígértem neked*” (1Móz 28,13–15).

És tényleg, húsz éven át, amíg alattomos, ravasz és fukar apósánál szolgált, minden munkáját megáldotta Isten, és tizenkét fiúgyermekkel ajándékozta meg őt, akik később egy-egy törzs ősatyjává lettek.

Húsz év után úgy alakult a helyzet, hogy Jákób elhatározta, népes családjával hazatér. Ez nem ment könnyen, mert Lábán, az apósa, nem értett ezzel egyet, üldözte Jákóbot hétnapi járőföldön át. Pöröltek egymással, de Isten hatására kibékültek, és szövetséget kötöttek. Azután Jákób követeket küldött bátyjához, Ézsauhoz, akik azzal a hír-

rel tértek vissza, hogy Ézsau már elindult elébe harcosaival, hogy megütközzék vele. Ekkor Jákóbot nagy félelem és szorongás fogta el. Igaz hittel imádkozott az Úrhoz, Ábrahám és Izsák Istenéhez. Aztán nyájának egy részét előreküldte szolgálóival Ézsauinak, hogy kiengesztelje őt. Éjszaka Jákób Isten küldöttével tusakodott egészen hajnalhasadtáig. Közben kificamodott Jákób csípőjének a forgócsontja. Tovább ez áll a Bibliában: „*Akkor ezt mondta Jákóbnak: Bocsáss el, mert*

hajnalodik! Ő azt felelte: Nem bocsátlak el, amíg meg nem áldasz engem. Ekkor megkérdezte tőle: Mi a neved? Ő így felelt: Jákób. Erre azt mondta: Nem Jákób lesz ezután a neved, hanem Izráel, mert küzdöttél Istennel és emberekkel, és győztél. Jákób ezt kérte: Mondd meg nekem a nevedet! De ő ezt mondta: Miért kérzed a nevemet? És megáldotta őt. Már sütött a nap, amikor átkelt Penúélnál, és sántított csípőjére” (1Móz 32,27–30.32).

Ettől kezdve lett Jákób egyike azoknak, akik felismerték, hogy saját erejükben Istennél nem érhetnek el semmit. Ekkor kapta az új nevét: Izráel, azaz Isten harcosa, és akkor már nemcsak fölötté sütött a nap az égen, de világosság lett az ő szívében is. A sok saját erőből való igyekezés és ravaszkodás után, nehéz élete során, elért az alázat állapotába, amikor világossá vált előtte: Istenre kell bíznia magát. Így már könnyen történt a megható kibékülés Ézsauval is.

A mi hitünk útja is csak akkor válhat világossá, ha elnyerjük Isten áldását, vagyis amikor sikerült megszabadulnunk saját akaratosságunktól és az ő akaratát keressük és teljesítjük. Bízunk rá magunkat az ő vezetésére: Uram, nem tudok egyedül járni, légy mindig velem!

Dr. Kálmán Lászlóné

Az óember levetése

„*Vessétek le a régi élet szerint való óembert*” (Ef 4,22a). „*Nem mindenki megy be a mennyek országába, aki ezt mondja nekem: Uram, Uram, hanem csak az, aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát*” (Mt 7,21).

Mennyei Atyánk akaratát csak Jézus és a Szentlélek tudja cselekedni. Fontos ezért, hogy életünk egyetlen Ura Jézus legyen. Helyet se adjunk az ördögnek. Mivel óemberünk az ördög ikertestvére, meg kell szabadulnunk tőle. Semmit sem tudok tenni – „*Nagyobbak nálam ezek a népek...*” (5Móz 7,17a) –, de akarhatom ezt, és a Szentlélek elvégzi. „*De csak apránként űzi el előled ezeket a népeket Istened, az Úr*” (5Móz 7,22a).

A földön nem lehet nagyobb boldogság, mint önmagunktól teljesen megszabadulni. Ha okos istentiszteletként odaszánjuk testünket Istennek élő és szent áldozatul, akkor lehetünk az ő munkatársai, akiket használhat csodálatos terveinek véghezvitelére. Lehet vele magasabb rendű kapcsolatunk, boldogabb közösségünk.

A Szentlélekkel teljes keresztyén nagy problémát jelent az ördögnek, ezért a „fáraó” egész serege üldözőbe veszi, hogy elpusztítsa és akadályozza az Úr munkáját. A mindenható Isten, aki kihozott minket Egyiptom földjéről, a szolgaság házából, ma is átkíséri népét a Vörös-tengeren, az ellenség serege pedig elmerül a hatalmas vízben. Dicsőség a magasságban Istennek!

„*Legyőzték őt a Bárány vérével és bizonyágtételük igéjével azok, akik nem kímélték életüket mindhaláláig*” (Jel 12,11)

„*Ó-emberünk ha szenved, Az jó nekünk tudom;*

Ki vérnek, testnek enged, Az nem jár jó úton.

A láthatót ne bánd, Csak rázd le, mi kötözne:

Hadd törjön éned össze, Menvén halálon át” (455,3).

Brunácky Istvánné

A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara és a Calvin J. Teológiai Akadémia *Theológiai Fórum* címmel tudományos folyóirat kiadásába kezd. Az első szám előszavának párhuzamos közlésével azon örömeinknek adunk kifejezést, hogy teológiáművelésünk egy újabb állomáshoz érkezett. (A szerkesztőség)

Hazai magyar kisebbségünk hetven éven át gondolni sem mert arra, hogy egyszer itt magyar egyetem is lesz. Ugyanez mondható el a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház saját lelkészképzéséről is. Teológusaink negyven éven át Prágában a Csehtestvér Egyház teológiáján tanultak, egy nem mindennapi múlttal rendelkező csábító világvárosban – ám messze az otthontól, gyülekezetektől, amelyekben majd szolgálniuk kellett. Itt „világot láttak”, tudományt is tanulhattak, megtanulhatták csodálni a cseheket, teológiai tudományukat nagyra tartani, a magyar teológiát pedig nem ismerni, talán még szégyelleni is. A cseh tanárok oktatásában kódolva ez is benne volt: ők a magyar teológiai munkákat egyrészt nem ismerték, másrészt pedig alapgondolkodásukból kiindulva – bár ki sosem mondva! – mindent, ami magyar, diszkrétan lekicsinyeltek, lenéztek. Minket, diákokat azért úgymond „szerettek”, „magyar testvéreknek” vagy „református testvéreknek” neveztek – amiben volt egy jó adag pejoratív mondanivaló is. Az elmarasztaló érzést részben az a tény váltotta ki, hogy diákjaink idegen nyelven tanulván többnyire gyöngébb tanulmányi eredményeket produkáltak, mint az anyanyelven tanuló csehek; másrészt pedig az, hogy a cseheket mindig kellemetlenül érintette az a tény, hogy Csehszlovákiának még nem minden lakosa cseh vagy szlovák.

Mondanivalómat megvilágítandó, álljon itt legalább két példa: 1958-ban a prágai fakultáson – talán két reformátussal több lévén – a diákok prefektusuknak a ma már idősb **Lucskay András**t választották meg. A csehek (diákok és tanárok) a döntést ugyan elfogadták, de nehezen viselték. Bandi bátyánk hiába igyekezett mindent a legjobban csinálni, mindig hibát kerestek benne. Miután cselekedeteiben kivétlenül nehéz volt találni, abba kapaszkodtak bele, hogy hibásan beszél csehül. E véleményüket nemcsak maguk között tárgyalták meg, hanem többször a kollégium faliújságján is megjelenítették azt. A következő választáson – 1958-ban – megint mi voltunk eggyel többen, s megint Lucskay Bandit választottuk meg. Ez már nem

Megvalósulni látszó álmok

volt újdonság a csehek számára, könnyebben viselték.

Én adjunktusi minőségben 1992-ben kerültem a prágai karra részben **Bihary Mihály** docens úr, részben pedig **Jan Heller** professzor úr helyére, akik nyugdíjba mentek. Az előbbi csak a magyarokat, illetve a reformátusokat tanította, az utóbbi viszont az ószövetség mellett vallástudományt is oktatott, amit én vettem át tőle, így tehát nemcsak a magyarokat, hanem a cseheket is tanítottam. Ilyen pedig, hogy magyar tanítson csehet, a kar történetében még nem volt! Igaz, hogy Csémy professzor egy időben tanított latint a csehek részére is – de hát az „csak” egy nyelv volt, ami a teológiai fakultásokon kisebb súllyal bír, mint a többi diszciplína. A csehek engem – a helyzet említett súlyának megfelelően – nehezen viseltek el. Áskálódtak is kellőképpen: elsőnek a régi nótát, a nyelvet vetették föl. Erre viszont az én esetemben nehéz volt hivatkozni, mert én nyolcéves koromtól tudok csehül, a magyarom kívül minden nyelvet csehül tanultam, s életem egyharmadát cseh környezetben töltöttem. E sikertelen argumentum után a dékánnak arra panaszkodtak, hogy szigorú vagyok, rossz jegyeket adok, és ha valaki nem tud, akkor azt kidobom! Ez sem volt sikeres – talán azért, mert tevékenységemet szakmailag jónak és szükségesnek találták, sőt a kari gyűlésen a dékán esetemet követendő példaként hozta fel, mondván: nemcsak előadni kell, hanem az oktatott anyagot meg is kell követelni. Később hozzám is úgy viszonyultak, mint Lucskay Bandihoz: beletörődtek, s mivel a vallástudomány kétéves anyaga igen nagy volt, már áprilistól jártak előterminusban vizsgázní, hogy a vizsgaidőszak végére abszolválni tudják a diszciplínát.

Az igazság végett viszont azt is el kell mondani, hogy mi 1949-ben a prágai tanulási lehetőségnek még örülhettünk is! Sőt, magunk kerestük azt. Egyházunk vezetésének nem kis erőfeszítésébe került, hogy diákjaink a csehtestvérek teológiájára és ne a pozsonyi evangélikus teológiára járjanak. Méghozzá azon megfontolásból, hogy a Prágában tanult lelkészek majd sosem fogják akarni – már a távolság miatt sem – egyházunkat a Csehtestvér Evangéliumi Egyházba beolvasztani. Viszont ha lelkészeink történetesen Pozsonyban tanultak volna, akkor a Szlovákiai Evangélikus Egyházba való betagozódás gondolata könnyen megfordulhatott volna a fejükben. Már

csak azért is, mert a lutheránusok és a reformátusok 1920-ban megtörtént cseh és morvaországi egyesülését követendő (így jött létre az említett Csehtestvér Evangéliumi Egyház) Csehszlovákiában a reformátusok és evangélikusok egyesítésének a gondolata a szlovákiai régióra vonatkozóan sokáig aktuális volt!

A hazai református lelkészképzés gyökerei a bársonyos forradalomig, 1990-ig nyúlnak vissza. Az új rendszer engedélyezte az iskolákban a vallásoktatást meg a szélesebb körű gyülekezeti munkát is, így az új feladatok elvégzéséhez sürgősen szükség volt új vallástanárok és egyházi munkatársak képzésére. Így a hiányokat enyhítendő, egyházunk Zsinati Elnöksége úgy határozott, hogy Komáromban megalakít egy vallástanárokat és levitákat képző intézetet. Az intézet feladatai rövidesen kiszélesedtek, mert 1993. január elsején bekövetkezett a Cseh-Szlovák Köztársaság szétválása és a Szlovák Köztársaság megalakulása, minek következtében sejténi lehetett, hogy a közeljövőben az új államalakulatok közötti határok nem csak papíron lesznek meg, hanem valóságban is, ami pedig addigi lelkészképzésünket is érinteti. Ezért saját lelkészképzésben kellett gondolkodni.

Annál is inkább, mert 1990 után Prágán kívül több teológusunk tanult Magyarországon meg más európai egyetemeken is, aminek következtében félt volt, hogy jövőnk lelkészeink képzésének nem lesz egységes arculata. Egyházunk vezetése arra a megfontolásra jutott, hogy a legjobb az lenne, ha a rendszerváltás adta új lehetőségeket kihasználva megpróbálnánk lelkészeinket a saját környezetünkben képezni. Abból indultunk ki, hogy a teológiai tudományok bármelyik diszciplínája ugyan bárhol a világon elsajátítható, ahol arra megfelelő előadók vannak, ám népünk pásztorolását – amely nagyon sok specifikus vonással bír – csak itthon és olyan professzortól lehet megtanulni, akiknek ebben a közegben élettapasztalatuk van. Népünk lelkében mély nyomokat hagytak a jogszfisztottság évei, a kitelepítések, a kommunista rendszer okozta kisémmizettség, a javaktól való megfosztás, a több mint negyvenéves ateista nevelés és kényszer, meg a soha le nem vethető teher, a nemzeti identitás vállalása. Jövőnk református lelképásztorainknak mindezekkel fel kell vértetzníük, ami viszont csak itthon, az itthoni közegben történhet meg.

(Folytatás az 5. oldalon)

Csak az érti meg az imádság lényegét és érzi át hasznát, aki imádkozik. A Miatyánkot már Chrysostomos is az imádkozás keresztyén méterrúdjának nevezte, hiszen minden imádságunkat ehhez kell hozzámérnünk.

„Jézus nem azért adta a tanítványoknak ezeket a szavakat, hogy ezzel minden más imádságot száműzzön. Olyan alapformát akart eléjük adni, amely minden más (akár szabadon mondott, akár kötött formákat követő) imádsághoz megadja a viszonyítási alapot” – írja **Holger Finze-Michaelsen** svájci lelkész, a könyv szerzője. A Miatyánk tökéletes, mivel Jézus adta, tehát elmondása közben a hozzá való helyes viszonyulásunkat kell csupán megtalálnunk, és rögtön aktuálissá válik – írja a szerző. S ha megeljük, átélhetjük az ima formáló erejének jelentőségét.

Miatyánk – felfedezések az Úrtól tanult imádságban

Többen kérdezik, hogy valós szükség esetén hasznos-e egy kétezer éves, kö-

tött, sokak által agyonkoptatott hitt imádságot ismételtetni? A szerző – miközben szinte szavanként és az egyes gondolatköröknek megfelelően elemeztetni a Miatyánk gyakorlati mondanivalóját, erre is felel. Könyve üzenete arra épül, hogy a Miatyánkot minden nemzedéknek újra meg kell tanulnia, ami alatt nem

egyszerűen a szavak rutinos ismételtetését érti.

Keresztyén körökben is veszélyes és téves szemlélet, hogy valakinek vagy csordultig van a szíve imádságos gondolatokkal (és akkor tud is imádkozni), vagy nincs (és akkor nem is fog megtanulni). Az emberi szív a természeténél fogva nem képes az imádkozásra! Ha ezt ellenkezőleg gondoljuk, összetévesztjük a kívánsággal, reménykedéssel, sóhajtással. Ilyen téren is hasznos eligazítást kap az, aki kézbe veszi ezt a könyvet, hiszen a szerző pontokba foglalva szépen körvonalazza, miben áll az előre megfogalmazott imádság értéke.

Vámos Béla

(Kálvin Kiadó, Budapest 2006)

Megvalósulni látszó álmok

(Befejezés a 4. oldalról)

Áldatlan állapot volt évtizedeken át az, hogy a lelkési hivatásra készülő diákoknak messze az otthonától, idegen közegben és idegen nyelven kellett elsajátítaniuk a szükséges ismereteket. A hazai közeg, a gyülekezetek közelségének a hiánya évtizedeken át markánsan megmutatkozott végzett teológusaink gondolkodásán és gyülekezeteinkhez való viszonyulásán. Hosszú időbe telt, amíg újra alkalmazkodni tudtak a hazai közeghez. Istennek legyen hála, hogy a kényszer ideje az 1990-es évek elejére elmúlt s szabadon, legalábbis akkor úgy gondoltuk, hogy szabadon választhatjuk meg jövőnk tervezését!

Zsinati Elnökségünk 1991. szeptember 11-én Léván meghozott határozata értelmében 1994 szeptemberében létrehoztuk Komáromban a Calvin J. Teológiai Akadémiát. Az intézet kialakítását és létezését a 308/1991-es törvénycikk 6. bekezdésének E pontja teszi lehetővé, amelynek értelmében az egyházaknak jogukban áll az egyházi munkások és lelkészek képzése. Intézetünk létezését a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériumának az 1995. május 30-án keltezett 275/1995–320 rendelete ismeri el. A Calvin J. Teológiai Akadémián lelkész- és vallástanárképzés folyt – a lelkészképzés nappali és levelező tagozaton ötéves, a vallástanárképzés csak levelező tagozaton előbb három-, majd négyéves időtartammal.

Az intézet tíz éven át működött állami elismeréssel, de akkreditáció és állami támogatás nélkül. Fenntartását híveink

adományából, egyházi segélyszervezetek és különböző alapítványok hozzájárulásából fedeztük. A Calvin J. Teológiai Akadémia azon felül, hogy a komáromi gyülekezet régi lelkészlakát a Ferencesek utcájában Péczeli-kollégiummá, a gyülekezet utcafronti épületét a Jókai utcában tantermekké és a teológia irodáivá, valamint könyvesboltját alakította át, a templomkertben egy új teológiai könyvtárat, szolgálati lakást is épített. A könyvtárnak ma már 25 000 kötete, aktuális folyóiratai és újságjai, internettel rendelkező számítógépes hálózata van. Honlapja a www.refteologia.sk, amelyen az intézet működése, szabályzata és aktualitásai mellett egy digitális könyvtár is található.

A Calvin J. Teológiai Akadémia, amelyen a tíz év alatt nyolcvankét teológus és több mint száz vallástanár végzett, a 2004-ben indult Selye János Egyetem Református Teológiai Karaként az egyetem első magiszteri fokozatra akkreditált kara lett. Vallástanárképzésünket pedig a Selye János Egyetem Tanárképző Kara Katechetika Tanszékeként akkreditáltatuk. Amikor az egyetem kara lettünk, az általunk adaptált és használt épületeket, a Péczeli-kollégiumot és az említett Jókai utcai házat, átadtuk eredeti tulajdonosának, a Komáromi Református Egyházközösségnek. Az egyetlen hazai református könyvesbolt azonban sajnos bezárított. A Selye János Egyetem Református Teológiai Karán eddig 126 abszolvens kapott magiszteri oklevelet.

Nagy örömünkre szolgál és Istennek legyen érte hála, hogy 2006 szeptembe-

rétől már vannak doktoranduszhallgatóink is, mert 2006 februárjában a Szlovák Akkreditációs Bizottság elfogadta és akkreditálta doktori programunkat is, tehát karunkon van doktoriskola is – jelen pillanatban négy nappali és négy levelező hallgatóval. A most induló folyóirat arra szolgál majd, hogy doktoranduszaink, tanáraink és más testvéreink publikálhassák tudományos igényű írásait. Adja Isten, hogy minél többen legyenek és minél színvonalasabb munkákat tegyenek közzé!

Cs. Molnár János

Feladvány

Mit jelent a teológia szó?

Kérjük, megfejtésüket legkésőbb **szeptember 10-ig** nyílt levelezőlapra, képeslapon vagy emailen juttassák el a **Kálvinista Szemle** szerkesztőségének címére (**930 10 Dolný Štál 386**). A helyes választ beküldők közt ajándék könyveket sorsolunk ki.

A májusi számban feltett kérdésre azok válaszoltak helyesen, akik szerint Karl Barth főként Svájcban (és Németországban) tevékenykedett.

A helyes megfejtést beküldők közül hárman részesülnek – a Zsinati Elnökség jóvoltából – jutalomban: **Kazán Valéria** (Berencs), **Oravec Margit** (Kassa) és **Szanyi Mária** (Rozsnyó). Mindhárman *A Sionnak hegyén...* című imádságoskönyvet kapják. Nyereményükhöz gratulálunk, postán küldjük el.

A szerkesztőség

Rólunk, reformátusokról azt mondják, hogy mi éneklő egyház vagyunk. Valóban igaz, szeretnek énekelni gyülekezeteink, legalábbis a templomba járó idősebb egyháztagnak, hiszen ők megtanulták még a régi református iskolákban, hogy közösen énekelni jó, szükséges és fontos. Hiszen a zoltár vigasztaló szavának a nehéz időben megtartó ereje volt. Az idősebbek régen úgy kezdték a napot az iskolában, hogy énekeltek a zoltárokat és dicséretek. Hogy van ez ma?

A gyerekek szinte nem is énekelnek még az iskolai énekórán vagy hittanórán sem. Zoltárokat és dicséretek meg szinte végképp nem. Kezünkben van ugyan a fekete református énekeskönyv, de nem mint kincs, hanem csak mint összefűzött papírlapok, melyeken csupa ismeretlen ének található. A templomokban az ún. csillagos, azaz kedvenc énekek szólalnak meg. Ez az énekeskönyvben található ötszáz ének közül csak legfeljebb 30–40 ének. A többi nem szeretjük, hiszen nem ismerjük őket. S attól, hogy esetleg megtanuljuk őket vagy megtanítsuk másoknak, félünk. Egyszerűbb azt mondani, hogy ezek túlságosan nehezek számunkra és gyermekeink számára, szövegük is érthetetlen és elavult.

Nekem ezek az érvek fájnak, és számomra elfogadhatatlanok. És nemcsak nekem, hanem azok számára is, akik pont az ellenkezőjét élik át egy-egy kórustalálkozón, zoltárénekversenyen, egy-egy gyülekezeti alkalmon, ahol az

Hogyan tanítsunk éneket a gyülekezetben? (I.)

ember rácsodálkozik, hogy mégiscsak van igény a négyszáz éves zoltárainkra, megtanulhatóak az énekek, megszerethetőek a dicséretek nehezebben megjegyezhető szavai is. Ilyenkor kezd rájönni az ember, hogy az a kincs, ami ott rejlik az énekeskönyv hasábjain, megtalálható, kikutatható, csak ehhez is – mint bármi máshoz – bátorság, kitartás és idő szükséges.

Igy van ez a gyülekezeti énektanulással: bátorság kell ahhoz, hogy egyáltalán felvessük a gondolatot, hisz a reakció sokszor az, hogy „minek újat tanulni”. Kitartás kell ahhoz, hogy egy-egy éneket esetleg tovább gyakoroljunk, hogy az valóban jól menjen. Idő kell ahhoz – talán csak tíz perc az istentisztelet előtt vagy után, vagy a bibliaórán – hogy részánjuk magunkat: most pedig megtanulunk egy új éneket. S ha ez az első lelkesedés bennünk van, akkor nem árt egy kicsit utánanéznünk, hogy is kell, hogyan is tanácsos egy új éneket megtanulni és megtanítani, hogy azt a gyülekezeti tagok is megkedveljék.

Helyes énekválasztás

Elsősorban az a fontos, hogy milyen éneket választunk ki. Az elején talán jobb, ha egyszerűbb énekeket választunk, ha lehet, akkor mindig az éppen aktuális ünnepkörhöz tartozó énekek közül, ügyelve az egyházi évre. Egyszerű és fülbemászó énekek közé tartoznak éppen

a 16. századi ún. hungarikák: Sztárai, Szkhárosi, Szegedi Kis, Balassi énekei, mint pl. a 254. dicséret (*Mindenkoron áldom az én Uramat*), a 380. dicséret (*Semmit ne bánkódjál*), a 399. dicséret (*Imhol vagyok, édes Uram, Istenem*), továbbá a 195., a 213., a 236., a 255., a 256., a 258., a 416., a 450. és az 500. dicséret, vagy az 5., a 19., a 47., a 81., a 117. és a 136. zoltár. Nehezen tanulható énekek pl. a 263., a 342., a 346., a 363., a 373. és a 379.

Ha rejtett szándékunk, hogy az énektanítás által bevezessük a ritmikus éneklést, akkor ügyeljünk arra, hogy ezt ne az ismert énekekkel (mint pl. a 25., a 42. és a 90. zoltár) kezdjük, mert ezek már nagyon mélyen ott vannak az emberek tudatában, a szívekben. Ezeket nagyon nehéz „átformálni”. Jobb, ha a gyülekezet egy teljesen ismeretlen éneket tanul meg pontos dallammal és ritmussal (ez nem azt jelenti, hogy gyorsan, sietősen...). Ezeket az új énekeket jó, ha gyakrabban átismételjük, pl. az egymást követő vasárnapokon, bibliaórákon, hogy azok jól belénk vésődjenek, mindig ügyelve a helyes tempóra! A régebben – helytelen ritmussal – megtanult énekeink, zoltáraink esetében legyünk nagyobb türelemmel, ne akarjuk a gyülekezeti éneklést egyik napról a másikra megváltoztatni, felgyorsítani, hisz nem is ez a cél!

Süll Kinga

Ritmusosan az énekversenyen

2007. május 19-én országos énekversenyre került sor Komáromban a református teológián. Az apropót az szolgálta, hogy négyszáz éve jelent meg Szenczi Molnár Albert zoltárfordítása. A versenyre harminc gyermek és fiatal érkezett Szlovákia minden részéből, képviselve gyülekezeteiket, egyházi iskolákat. A versenyzők kétségkívül jól felkészültek a kijelölt zoltárananyagból.

Az énekversenye résztvevői

A verseny négy kategóriában folyt, jobbnál jobb énekesek álltak elő, így nehéz dolga volt a zsűrinek. Ami figyelemre méltó s az idősebbeknek is meglepő volt, hogy a versenyzők helyesen, ritmusosan tanulták meg az énekeket, köszönet ezért pedagógusainknak. A nap áhítattal kezdődött és énektanulással zárult.

A verseny nyertesei: az I. kategória 1. helyezettje **Žiaček Margaréta** lett Zsigárdról, 2. **Varga Emília** Martosról és 3. **Jóba Máté** Martosról. A II. kategória élén **Simon Róbert** végzett Komáromból, 2. lett **Gáspár Dániel** Fülekről, a 3. helyen pedig a komáromi **Anyalai Réka** és a madari **Sulák**

Katalin osztozott. A díjazottak értékes ajándékokban részesültek.

A közönségdíjas **Mészáros Szilvia** a lévai református gimnáziumból érkezett. Határozott, szép hangjával, egyéni interpretációjával meggyőzte a hallgatóságot.

Ki gondolná, hogy a mai világban a több száz éves zoltárainkat is szívesen és jó kedvvel éneklük a gyermekek!? Pedig így van, és hiszem, hogy ezek a fiatalok az énekek által megtanulják értékelni és elfogadni a valóban értékeset, tisztelni a valóban tiszteletre méltót, tartást és feyelmet tanulnak. És ha most még nem is igazán értik az énekek mondanivalóját, előfordulhat, hogy az életükben adódhat rá alkalom, amikor a mélyből előjön egy-egy zoltárversszak és nagy segítséget nyújthat, irányt mutathat a próbatételben. Legyen ezért is Istené a dicsőség!

–sk–

A segélyszervezet a 175 éves tevékenysége során nagyban hozzájárult a német, de az európai és a dél-amerikai protestantizmuson belüli testvériség és az összetartozás megerősítéséhez. Bibliai vezérigéjét minden időben hűen szem előtt tartva követte: „*Ezért tehát, míg időnk van, tegyünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben*” (Gal 6,10).

Egyházunk Zsinati Elnöksége a jubileumi év kapcsán a reformáció napi, azaz október 31-i perselyes gyűjtést a Gustav-Adolf-Werk tevékenységének támogatására hirdette meg.

A rendszerváltást követően a Gustav-Adolf-Werk segélyszervezet egyházunkkal kapcsolatos tevékenysége felerősödött, az együttműködés elmélyült. Az elmúlt tizenhat évben számos egyházi épület, templom, parókia részesült a segélyszervezet támogatásában. Az 1991-től 2007-ig folyósított támogatás összege meghaladja a 15 millió koronát, ami éves bontásban átlagosan mintegy egymillió koronás támogatást jelent. Vegyük sorra a támogatásban részesült gyülekezeteket, intézményeket!

A komáromi Calvin J. Teológiai Akadémia Péczeli-kollégiumának felújítási munkálatait és kollégiummá való átépítését a rendszerváltást követően a kiemelten támogatott GAW-projektek között találjuk. A kollégium felújítására nyújtott támogatás folyósítására 1991–1995 között került sor, a teljes támogatási összeg meghaladta a 140 000 német márkát. Ennek a támogatásnak volt szerves része a CJTA könyvtárának építése is, amit a projektkatalógus 1996-ban és 1998-ban külön is említ.

Ebben az időszakban két, a GAW által kiemelten támogatottnak tekinthető gyülekezeti építkezés zajlott: a dunaszerdahelyi és a nagymihályi templom, lelkészlak és gyülekezeti központ építése párhuzamosan kezdődött. A dunaszerdahelyi 1993-tól 1997-ig szerepel a szervezet projektkatalógusában, a fo-

175 éves a Gustav-Adolf-Werk (III.) Egyházunk projektjei

lyósított összeg 51 000 német márka volt. A központ elkészült, átadására 2004-ben került sor. A nagymihályi központ 1993 és 1996 között szintén rendszeresen megjelenik a projektkatalógusban. A gyűjtött összeg kerekén 70 000 német márka. A templomot a gyülekezet már néhány éve használja, a parókia lakható állapotban van, már csak a gyülekezeti központ jelent kihívást a gyülekezetnek, amit nagy valószínűséggel immáron önerőből kell befejeznie.

1993-ban és 1994-ben két kisebb projekt is megjelenik a katalógusban. A párkányi gyülekezet szörványból gyorsan leányegyházközséggé fejlődött, és elindult az önállóodás útján. A gyülekezet aktív tagjai nagy hittel és sok reménységgel mindent megtettek azért, hogy anyaegyházközséggé váljanak. A város központjában házat vettek, ami-

A párkányi gyülekezeti ház

nek egy részét átalakítva gyülekezeti termet hoztak létre, a másik részében pedig parókiát biztosítanak a lelkésznek. Az emberi fáradozást áldás kísérte, és a gyülekezeti terem alkalmanként már szűkösnek is bizonyul. A GAW támogatása pedig az eddig említett összegekkel összehasonlítva szinte csak jelképes: 14 000 német márka. A másik, hasonlóan jelképesnek tekinthető összeggel Bögellő jelenik meg. A padánybögellői társzegyházközség bögellői templomára gyűjtöttek a szervezet munkatársai 15 000 német márkát. A temp-

lomszentelésre 1995-ben került sor. A templom alatti alagsorban található a gyülekezeti terem. A bal szárnyban, a templomi karzattal szemközt két vendégszoba is található az épületben, ami az időközben beépített karzattal együtt jelenleg lelkészlakként szolgál. Az épület kívülről igazán mutatós.

1997-ben Dunaszerdahely mellett Barsváradot és Felsővályt találjuk a katalógusban, mindkét gyülekezet 15 000 német márkát kapott. Barsvárad háborúban lerombolt templomát a gyülekezet néhány méter különbséggel ugyanazon

A barsváradai templom

a telken építette fel. A mutatós kis templom felszentelésére 1999-ben került sor. Ugyanezen években zajlott a felsővályi erődtemplom felújítása. A műemlék templom nagyon rossz állapotban volt, úgyhogy hatalmas önerőt is megmozgatva újította fel e kis gömöri gyülekezet a templomát. A fából készült harangláb és a fazsindelyek helyreállítása az időközben megszüntetett Teleki László Alapítvány támogatásából még most is zajlik.

1998-ban a támogatás a már említett barsváradai templom, a CJTA könyvtára és a füleki templom között szintén arányosan oszlott meg. Füleken már a reformáció idején volt egy kis református gyülekezet, papját az ellenreformáció idején gályarabságra ítélték. A két világháború között erősödött meg a gyüleke-

(Folytatás a 8. oldalon)

A dunaszerdahelyi templom

A bögellői templom

A füleki templom

(Befejezés a 7. oldalról)

zet ismét annyira, hogy a templomépítés gondolatával foglalkozzon, de ezt a tervet a II. világháború, majd a kitelepítés meghiúsította. A rendszerváltást követően a füléki gyülekezet ismét megerősödött. A templomépítés itt rendkívüli körülmények között valósult meg. A belényi református templom lebontott, zsoldárokkal átítatott köveiből építkeztek. Az építkezés 1999-ben is részesült 20 000 német márka GAW-támogatásban. A templomszentelésre 2002-ben került sor.

1999 és 2003 között a hanvai Diaközpontot tekinthetjük a GAW-támogatások szempontjából kiemelt projektnek. A központ építésére négy év alatt a GAW-szervezetek összesen 78 730 euró összeget gyűjtöttek össze. A központ elkészült, 2004 óta idősök otthonaként, konferenciaközpontként, nyári táborhelyként és a zsinati, zsinati tanácsai ülések rendszeres helyszínéül szolgál.

2001–2002-ben a pályini gyülekezeti központ részesült támogatásban. A gyülekezeti központ részben már elkészült. Teljesen befejezni azért nem sikerült, mert időközben a templomba beszerelték a fűtést. A parókia befejezése és a telekredezés várat még magára. A támogatás összege 10 225 euró.

A nagykáljai református templomot 1944. december 24-én orosz gránátámadás érte, aminek következtében a templomot évtizedekig nem használták.

Helyére kerül a nagykáljai toronysisak

A templomfelújítás tervét dédelgető, időközben megfogyatkozott kis gyülekezetnek igazi reménységet a GAW-támogatás ígérete, majd későbbi folyósítása adott. A 2002-ben és 2004-ben érkezett, összesen 26 225 eurónyi támogatás a felújításnak talán csak a tizedét teszi ki, mégis ez az összeg tette lehetővé, hogy a templom régi pompájában ékecsse a barsi egyházmegyét. A külső felújítás és a végleges belső berendezés ugyan még hátra van, de a templom így

175 éves a Gustav-Adolf-Werk (III.) Egyházunk megvalósult és új projektjei

is méltó helyszíne volt a Magyar Reformátusok V. Világtalálkozója keretében megrendezett ünnepi istentiszteletnek.

2003-ban Hanva mellett Nyitrát és Nagykapost találjuk a katalógusban. A támogatás mértéke 7–7000 euró. Nyitrán a templom felújításának támogatására, Nagykaposon ifjúsági központ építésére fordították az összeget. Mindkét esetben a támogatást illetően a teljes költségvetés töredékéről beszélhetünk.

2005-ben Bánóc parókiaépítésre 5000 eurót, Pelsőc gyülekezeti ház építésére 6000 eurót, Nagykapos pedig az ifjúsági központ építésének a folytatására 5000 eurót kapott.

2006-ban összesen hat gyülekezet részesült a GAW támogatásban. Királyhelme a gyülekezeti központ építésére

kus egyházzal együtt részesül a 25 000 euró értékű gyermek- és ifjúsági gyűjtésben, amit 2008-ban közösen, két ifjúsági tábor és egy iskolai program megvalósítására fordíthatunk. A jubileumi év alkalmából meghirdetett jubileumi projekt keretében pedig iskolabusz vásárlására kap 25 000 euró összegű támogatást a rimaszombati Tompa Mihály Református Gimnázium.

A 2008. évre leadott projektjeink: Abaújszina – a parókia építésének befejezésére 12 000 euró, Ipolyság – gyülekezeti központ építésére 12 500 euró.

1990–2007 között a GAW szolgálati autók vásárlására összesen 75 500 euró támogatást nyújtott.

Mindezen támogatások mellett az elmúlt évek során számos ösztöndíjas ta-

Szolgálati autók átadása 2005-ben

3000, Miglész 3000, Rozsnyó a parókia felújítására 4000, Simonyi ugyanilyen célra szintén 4000, Zseliz a gyülekezeti ház és parókia tetőcseréjére 3000, Padány a parókia építésére 5000 euró támogatást kapott.

2007-ben az alistáli református alapiskola új iskolaépületére 4000 eurót, a

Az alistáli iskola új épülete

komáromi Timóteus-ház felújítási munkálataira 16 500 eurót és a rozsnyói parókia felújításának befejezésére 2900 eurót gyűjt a Gustav-Adolf-Werk. Ugyan ebben az évben egyházunk az evangéli-

mulhatott a szervezet ösztöndíjprogramjának keretében a Lipcsei Egyetem Hit-tudományi Karán, illetve alkalmi tanulmányi ösztöndíjak folyósításában is részesült néhány lelkészünk. A németül tudó lelkészeink teológiai szakirodalmat kaphattak, és rendszeresen kapjuk a német Bibliaolvasó kalauzt, illetve a lelkészi naptárt is.

A GAW a felsorolt anyagi támogatások mellett mindig nagy hangsúlyt helyezett arra, hogy tevékenységével a partneregyházak hitéleti közösségének épülését szolgálja. „Ezért tehát, míg időnk van, tegyünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben” (Gal 6,10). Hogy ezt a szolgálatát hogyan, milyen szerkezeti felépítés és tevékenységi kör mellett végzi a szervezet, azt a következő, szeptemberi számban mutatjuk be.

Vincze Árpád

Úrvacsora alkalmával halljuk a hívást: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek” (Mt 11,28), mert az úrvacsorában realizálódik Jézusnak a hívása és a mi rá adott válaszuk. Gyülekezeteinkben sokan gondolják azt magukban, hogy már megint úrvacsorára készülünk! Mi szükség van ilyen gyakran megteríteni az úrasztalát? Hiszen alig pár hete annak, hogy utoljára itt jártunk e vendégségben...

Pedig tudjuk jól, hogy a munkában megfáradt embernek mindig szüksége van erőt adó táplálékra, és az élet gondjával megterhelt embernek is mindig szüksége van felfrissülésre. Ez történik lélekben az úrvacsoránál, ennél a szent vendégségnél. Mert megfáradnak a legjobbak is, meglankadnak a legkülönbek is, és súlyos terhek alatt görnyednek a legerősebbek is, ez nem kétséges együnk előtt sem.

Mindnyájan tudjuk és érezzük, hogy maga az élet fárasztó dolog. Különösen manapság. A legáltalánosabb életérzés ma éppen a megfáradás. Olyan tempóban élünk, hogy nemcsak az öregek, hanem sokszor már a fiatalok is belefáradnak testileg is, lelkileg is. A kort jól ismerő pszichológusok szerint a leggyakoribb ember típus ma éppen az, amelyikről Jézus beszél: a megfáradt, nyugtalan lelkű és megterhelt ember.

Kedves olvasóm, ha kinyithatnánk néha azt a láthatatlan kaput, ami „elzárja” mindazt, amit ki-ki hordoz a maga életében, akkor csodálkoznánk rá, hogy milyen kimondhatatlan terheket kell cipelnie egyik-másik embernek! Mennyi minden összegyülemlik egy-egy ember batyujában! A szokásos mindennapi gondokon kívül hányszor látunk olyan terhet, amit egy kiábrándultságnak az érzése okoz az ember életében, amikor valaki már nem hisz semmiben, amikor valakinek értelmetlenné, üressé és céltalanná vált az élet. Vagy hányszor látunk olyat, amit úgy lehetne mondani, hogy egy elrontott családi életnek a keserűsége. Tudja az a valaki, hogy másképp kellett volna, de már késő, már nem lehet változtatni rajta. És hordozni kell tovább a keresztet. Vagy például egy szomorú gyásznap a begyógyulni nem akaró fájdalom, amikor a rettentő terhet az egyetlen szó jelenti szakadatlanul a lélekben: miért? Miért kellett ennek így lenni? És ki tudná még felsorolni azt a rettentő sok terhet mind, amit emberek cipelnek magukkal!

És még nem is írtam a legnagyobb teheréről. Mert van egy teher, amit senki emberfia, semmi emberi hatalom nem tud sem a válladra tenni, sem pedig levenni a válladról. Még te magad sem tudsz megszabadulni tőle. Ez a büntudatnak a rettenetes súlya, régi bűnöknek az emléke, vagy éppen meglévő bűnöknek a maró kínja. Talán egy illegális viszony valakivel: jaj, meg ne tudja valaki! Talán egy titkos öröm, ami fáj. Vagy talán egy testet-lelket romboló szenvedély, amiből nincs szabadulás. Esetleg egy folytonos hazugság, amiben benne él valaki titokban. Igen, a véteknek ez a súlya az, ami legjobban kifárasztja az embert. Amit elkövetett Isten ellen, a másik ember ellen, ez az, ami a legelviselhetetlenebb teherként nyomasztja.

AZ ÚRVACSORA ÜZENETE

Egy azonban egészen biztos: az, hogy amikor Jézus szélesre kitarja a karját és hív, hogy jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve, akkor ebben a *mindnyájanban* te is benne vagy, aki ezt a pár sort olvasod. Téged is hív Jézus, mindnyájunkat; senki nem mondhatja azt, hogy neki nem szól a hívás, hogy ő kimaradt a meghívásból, mert mindnyájan kivétel nélkül mehetünk hozzá. És mi, emberek mindent inkább és hamarabb megteszünk, mint ezt az egyszerű gyermeki lépést, hogy odamennénk Jézushoz.

Egyszer nagyon beteg voltam, nem mehettem templomba, de vágyakoztam lelkem mélyén a templomi közösségbe. Lakásunk ablakából néztem, amint vasárnap mennek az emberek a templomba. Nagyon örvendetes látvány volt. De hirtelen feltámadt bennem az a gondolat, hogy vajon igazán Jézushoz mennek-e? Nem csak egy prédikátorhoz, egy prédikációra, nem csak egy kedves és barátságos templomba? Nem csak egy jóleső imádságra vagy egy a világi léttől különböző áhítatos hangulatra vágyunk? Igazán Jézussal akarnak találkozni? Nos, valljuk meg őszintén, hogy a legszebb prédikáció sem segít még a legokosabb emberen sem, a legmélyebb imádság és a legmélyebb és legnagyobb hangulat sem segít rajtunk, ha csupán ezekben bízunk. Egyedül Jézus Krisztus az, aki segíteni tud!

„Jöjjetek énhozzám mindnyájan..., és én megnyugvást adok nektek.” Jézus személye, az ő jelenléte adja meg az embernek azt, amire olyan rettenetesen vágyik ebben a modern világban is a nyugalmat, a békességet meg az erőt ke-

reső ember. Íme, ennyi az egész, amit kíván tőlünk az Isten, hogy odajöjjünk Jézushoz! Ebben van nekünk segítségünk az úrvacsora. Mert mi, emberek Jézusnak a személyét annyira „szellemesítettük”, hogy a valóságnak a talajáról egészen kitoltuk valami egészen távoli idegenségbe – annyira, hogy ha találkoznunk akarunk vele, már nem is tudjuk, hogy hol keressük. Irreálissá, köddé foszlottá vált számunkra az alakja, aki legföljebb csak valami bizonytalan múltból tűnik fel néha.

Az úrvacsora, ez az egészen materiális „táplálkozás” mintegy visszarántja a lelkünket az ábrándozásból a valóságba. Mert az úrvacsora éppen arra utal, hogy Jézus nem valahol megfoghatatlanul van, hanem itt van, jelen van. Térben és

időben ott van, ahol te jelen vagy. Éppen olyan valóságosan jelen van, mint ahogyan az asztalon ott szokott lenni a kenyér meg a bor.

Vegyétek, egyétek és igyátok azt, amit én a halálommal és a feltámadásommal szereztem a számotokra: a bűnbocsánatot meg az örök életet! Így legyen igazán a tiétek! És akkor valóságosan is föllálmunk a helyünkről a templomban, elindulunk a hívó felé, lépéseket teszünk, odamegyünk hozzá, egészen közel, kinyújtjuk a kezünket az úrvacsora felé. És megragadjuk Őt, magát az élő Jézust. Mert nekünk szabad úgy venni azt a kenyeret meg a bort a szánkba, mintha Jézus önmagát adná minékünk valóságosan lelkiképpen.

Minél jobban megfárad valaki, minél nagyobb súllyal nehezednek valakire az életének a gondjai, vagy fájó és kétségbeesítő a bűn vádja és terhe az életén, annál inkább szükséges újra és újra úrvacsoráznia, amikor Jézus reális valóságában adja önmagát nekünk. És ha valaki így részesül ebben a vendégségben, akkor valóban megtörténik az, amit ígér Jézus: megtalálja lelke nyugalmát, megerősödik, megújul.

Ez indítsa és készítsen gyülekezeteinkben az úrvacsora vételére, és így nyújtsuk ki a kezünket a kenyér és a bor felé, mert ezzel magát az élő Jézust vesszük magunkhoz és az élet ereje árad át belénk. Ekkor érezzük teljesen át azt, amit a Bibliában így olvasunk: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.”

Molnárné Miklós Malvína

„Az Úrnak jóvolta napjainkhoz napokat told” – mondja egyik régi református énekünk. Ez az ének jut eszembe akkor, amikor azt hallom az egykor fiatal tanáromról, hogy ez év július 15-én betölti nyolcvannegyedik életévét.

Az idő oly gyorsan halad, hogy múltását szinte észre sem vesszük. Amikor engem a ma már nyolcvannégy esztendőes Csémy professzor a prágai csehtestvér teológián elkezdett tanítani, melyet abban az időben Comenius Evangélikus Teológiai Karnak (Komenského evangélicáká bohoslovecká fakulta) neveztek, harmincöt éves volt, és a teológia legfiatalabb oktatói közé tartozott.

Emlékszem, hogy akkoriban a fakultás minden év végén csináltatott egy közös fényképet, amelyen rajta volt minden tanár, alkalmazott és diák. A fényképezkedésekkor Csémy tanárnak illedelmesen az öreg professzorok mögé vagy mellé, a sor szélére kellett húzódnia, amit a fiatal docens mindig mély tisztelettel s szinte már túlzó szerénységgel meg is tett. Mi, magyar diákok, magunkban tanárunknak éppen e túlzott szerénységét tartottuk hibájának, mert úgy éreztük, hogy nagy tudása, számunkra végeláthatatlannak tűnő ismeretei révén magabiztosabban is viselkedhetett volna.

Ha most erre évtizedek után viszagondolok, már jobban megértem az akkori fiatal tanár túlzottnak vélt szerénységét: ő akkoriban egy megalázott és megfélemlített nép fia volt a rajtunk korlátlan hatalmat gyakorló Csehszlovákia fővárosában. Mi csak gyermek-, de ő már felnőttfejjel élte meg a magyarok jogfosztottságát a háború utáni Csehszlovákiában, a magyar vagyionok elkobzását, a magyarok kitelepítését, teljes kiszolgáltatottságunkat. Ráadásul Prágában nem is otthon volt, hanem idegenben – mert számunkra Prága mindig idegen volt, és az is marad mindörökké. Még akkor is, ha szinte egész életünket benne éljük le, mert – ahogyan ezt már néhai szolgatársunk, Tompa Mihály is rég megfo-

Egy gazdagon megáldott életút

Csémy Lajos professzor nyolcvannégy éves

galmazta – „*más berekben más-ként szól az ének, ott nem értik a ti nyelvetek*”. Nem értik és nem is különösebben szeretik. Minket, magyarokat a prágai fakultáson mindig külön és különös mércével mértek. Még csak nem is olyannal, mint a többi nem cseh vagy szlovák anyanyelvű, tehát külföldi diákok – mert mi úgymond „hazaiak” voltunk...

A cseh nyelv hiányos ismerete a külföldieknél érthető és megbocsátható volt, nálunk bűnnek számított. Az irányunkba alkalmazott mércében volt egy nagy adag fölényeskedés, meg körülbelül ugyanannyi lenézés, ami mögött minden bizonnyal a ki sosem mondott, la-

Huszonöt évesen

tens hungarofóbia húzódtott, melynek nyilván megvannak a maga történelmi okai.

Ha valamiben gyöngébbek voltunk, mint cseh kollégáink, akkor lenéztek minket; ha meg olyanok vagy jobbak voltunk, mint ők, akkor meg azt nem bírták elviselni. Egyszer az egyik tanárom azzal indokolta meg, hogy nem adott egyest, mert az előttem vizsgázó cseh kolléganő (aki kettést kapott) ugyan kevesebbet tudott filozófiából, mint én, de jobban beszélt csehül. A tanár úrnak én készséggel bizonyítottam, hogy a kollegina biztosan jobban beszél csehül, mint én... Vagy más: amikor a kilencvenes évek elején elkezdtem a prágai teo-

lógiai tanítani, a cseh diákok egy része nem bírta elviselni, hogy őket egy magyar tanítja. Nekik megint a cseh nyelvezetem nem tetszett, pedig ilyen gondolkodással például a szintén prágai bölcsészkaron – amelyet ugyancsak abszolváltam – sosem találkoztam. Sőt, egyszer az egyik professzorom egy szemináriumi munkám felolvasása után megjegyezte: „Konečně to někdo zase napsal česky” (Végre ezt megint valaki megírta csehül) – amire én érthetően nagyon büszke voltam... E példákat csak azért hoztam fel, hogy szemléltessem, hogy Csémy professzor úr milyen környezetben élte le életének nagy részét, több mint ötven esztendő.

Talán csak ő tudná megmondani, hogyan érezte magát Prágában a Komárom megyei Gelléren, földművescsaládban 1923. július 15-én született ember, aki 1934 és 1942 között a komáromi bencés gimnázium diákja volt, majd még az érettségi évében, 1942-ben beiratkozott a pápai református teológiára, amelyet *diligenter frekventált* még a front ideérkezése előtt és a front utáni áldatlan körülmények között is. Számára akkoriban a legnagyobb problémát nem a tananyag elsajátítása s a vizsgák abszolválása, hanem a határ illegális átlépése jelentette, amire máig jóleső félelemmel emlékszik vissza; egyszer még a csónak is elsüllyedt vele a megáradt téli Dunán, de erre nagy meglepéssel úgy emlékszik, hogy így legalább a határőrök nem láthatták meg...

Pápán a teológiát 1947-ben fejezte be, majd kapott egy bázeli ösztöndíjat. Közben találkozott Hromádká professzorral, aki az amúgy is nehezen megvalósítható bázeli stúdium helyett felajánlott neki egy posztgraduális prágai képzést, amit Csémy professzor el is fogadott, a prágaiak meg felvették a bázelieknek kiutalt ösztöndíjat...

Prágában akkor csak egy évet töltött el, mert 1948 nyarán el kellett foglalnia Tomašůva szlovák szuper-
(Folytatás a 11. oldalon)

Egy gazdagon megáldott életút

Csémy Lajos professor nyolcvannégy éves

(Befejezés a 10. oldalról)

intendens mellett Kassán a kápláni állást. Egy év múlva a Komárom megyei Ekelre kerül, ahol előbb adminisztrátor, majd megválasztott lelkész lett. 1954-ben megházasodott, feleségül vette Szigeti Nagy Líviát, akivel 1998-ig, a feleség tragikus haláláig boldog házasságban élt. Frigyüket Isten három fiúgyermekkel áldotta meg. Lelkészi teendőivel párhuzamosan 1954-től a prágai fakultáson már tanított is gyakorlati teológiát a református hallgatóknak, 1964-ben pedig végleg felköltözött családotul Prágába, s a teológián előbb docensi, majd 1973-tól 1994-ig professzori minőségben tanított. Ekkor lépett nyugállományba.

Csémy professor úr negyven éven át oktatta, képezte a református lelkészeket. Ez hazai viszonylatban példátlan teljesítmény. Volt olyan időszak, amikor a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház aktív lelkészeinek a zöme, talán több mint nyolcvan százaléka az ő tanítványa volt! Ő mindig tanított, nagy szeretettel tanított. Tanított az előadásokon, a szemináriumi órákon, a folyosói vagy utcai beszélgetéseken is. Sőt még vizsgán is! Talán főleg ott, mert ott fogékonnyabb a diák. Volt amikor nála egy-egy vizsga öt-hat órát is eltartott; talán mondani sem kell, hogy azon is a legtöbbit ő beszélt. Érdekes, hogy mi, a diákok őt mindig, de főleg a személyes beszélgetések alkalmával nagy csodálattal és odafigyeléssel hallgattuk. A vele való beszélgetések órákig tartottak, de sosem tűntek hosszúnak. Ezeken szinte mindig ő beszélt, mi meg álmélkodással csodáltuk hatalmas tudását, végeláthatatlan ismereteit.

Mindig minden diákjának, lett legyen az akár aktuális vagy volt diák, nagy szeretettel és odaadással segített. Hogy hány szemináriumi dolgozatot meg diplomamunkát írt meg, dolgozott ki részben vagy nagy részben diákjai helyett, azt csak az Úr tudja, talán már az illető diákok sem! Hogy mennyi más jel-

legű munkában mit és mennyit segített, azt is csak Isten tudja. Ő úgy tartotta, hogy a szülőföldtől messzi Prágában mindnyájunkért felel, ezért keresztyéni szeretettel hordozta mindnyájunk terhét. Aggódott értünk, ha bajba kerültünk a fakultáson vagy bárhol, de akkor is, ha a stúdium befejezte után az életben volt valami bajunk. Ugyanakkor nagy-nagy öröm volt számára az, ha valamelyikünk sikeres volt, lehetett az az élet bármelyik területén is, de talán a tudományok mezéjén szerzett sikernek örült a leginkább.

Csémy professor számunkra ott Prágában – amikor még nem volt internet, sőt még Magyarországra sem lehetett járni – a magyar tudománnyal, főleg a teológiával, de az egész magyar kultúrával az össze-

Feleségével és anyósával

kötő kapcsot jelentette. Nemcsak az általa tanított tárgyakban, hanem más területeken is. Tartotta és ápolta bennünk a hitet és identitástudatot. Pedig ezért az ötvenes, hatvanas vagy a hetvenes években nem sok dicséretet kaphatott. Prágában szinte „hivatalból” követett minden cseh–magyar vonatkozású dolgot vagy eseményt. Ezzel kapcsolatban számtalan cikket jelentetett meg. Tudományos tevékenysége középpontjában a teológia állt, azon belül is leginkább a gyakorlati teológia, de azért foglalkozott ó- és újszövetségi tematikával, sőt még egyháztörténettel is. Kár, hogy abban az időben, amikor még ereje teljében volt, nagyon nehéz volt teológiai vonatkozású munkákat publikálni. Így előadásai, jegyzetei sem jelenhettek meg. Talán most utólag kellene megkeresni ezek kiadásának a lehetőségét.

Az otthonról, egyházunktól prágai tartózkodása és működése sem szakította el. Évtizedeken át, egészen a kilencvenes évek második feléig tagja volt egyházunk minden lelkészképezítő vizsgabizottságának, részese programtervezeteinknek. Volt időszak, amikor a Szlovákiai Református Keresztyén Egyházban az ő személye képviselte egyedül a hiteles tudományosságot. Amikor a rendszerváltozás után, 1991-ben beindult Komáromban a vallásánárook képzése, még – egészségi problémái ellenére is! – lejárt Prágából előadásokat tartani. Amikor 1994-ben elkezdte tevékenységét a komáromi Calvin J. Teológiai Akadémia, még ő is aktív tagja volt az intézetnek, olykor még előadásokat is tartott.

A nyolcvannégy év tekintélyes idő, amelyben Isten különös kegyelme nyilvánul meg. Csémy professor termékeny életének nyolcvannégy éve hatalmas idő, amelyet egy ilyen rövid köszöntőben méltatni a teljesség igényével reménytelen vállalkozás. Ezért a reménytelenség mezejéről én is most a köszöntésre térek át: *Főtiszteletű Professor Uram! Kedves Bátyám! Nyolcvannegyedik születésnapod alkalmából nagy-nagy szeretettel és tisztelettel köszöntelek és kérem rád és családotra Isten áldását. Adjon az Úr neked erőt, egészséget és még sok születésnapot; erőt a nehézségek és fájdalmak elviseléséhez, egészséget az élet örömeinek megéléséhez, a születésnapokat pedig tervezett munkáid elvégzésére. Legyen örömed gyermekeidben, unokáidban, tanítványaid sikereiben és egyházunk felvirágzásában! Őrizzen meg az Úr a fájdalomtól és a szív keserűségeitől! Sose feledd Csallóköz tengersík vidékét, melyek mindig viszárvárnak emlékeiddel, őseid földjével, örök lakhelyével együtt, mert Te itt vagy itthon, itt a Te világod!*

Végül én is mondom az Ige néked is oly kedves szavaival: *Áldjon meg tégedet az Úr, és őrizzen meg tégedet! Világosítsa meg az Úr az ő orcáját terajtd, és könnyörüljön terajtd! Fordítsa az Úr az ő orcáját tereád, és adjon békességet néked!*

Cs. Molnár János

Figyelemre méltó megjegyzést tett **Mešťan** professzor első, 2005. november 20-i nyitrai Sedivi-szemináriumunkon; elmondta, hogy a dél-szlovákiai magyar sáv holokausztkutatója kiesett mind a szlovák, mind a magyarországi történészek látóteréből. A szlovákokéból azért, mert a sávot alapvetően magyarok lakták s a vézskorszakban a terület Magyarországhoz tartozott; a magyarországiakéból azért, mert kívül esett az ország trianoni-párizsi határain. Az említett könyvek és más, alkalmi kiadványok már megközelítették a kérdést zsidó szempontból; mi most néhány pozitív keresztyén példa fölmutatásával a másik fél attitűdjét próbáljuk elemzésre kínálni.

Anyékvárkonyi esetből és még inkább a források kínálta, általánosítható történelmi tapasztalatokból leszűrhetjük a tételt, hogy a régió népe nem faji, még csak nem is nemzeti, ahogy azt az első Csehszlovákia propagandája és népszámlálási rubrikája kínálta, hanem vallási alapon tekintette a zsidókat: vannak a községben magyar katolikusok, magyar reformátusok, magyar evangélikusok és magyar zsidók, akik szent könyveinek nagy többsége közös, akiknek keresztyén többsége, különösképpen a bibliaolvasó és Dávid zsolnárait éneklő reformátusság a zsidók ókori történetét honfoglalóival, bírásaival, prófétaival, királyaival úgyszólván saját történelmeként éli meg, Dávidról, Saulról, Salamonról sokkal többet tud, mint magyar uralkodóinkról, jobban ismeri Mózes, mint I. (Szent) István vagy I. (Szent) László törvényeit, részletesebben a zsidó honfoglalás történetét a magyarnál s az ószövetségi bibliai mondákat a magyar szentek legendáinál. A történelmi Magyarország emlékezete nagyon kevés zsidóüldözési esetről tud, a törvény ezek nagy többségét is rendezte, s ha figyelembe vesszük a 16–18. század protestánsüldözéseit és a protestánsokat sújtó korlátozásokat, hozzájuk mérve a zsidóellenes atrocitások számukban, arányaikban és minőségükben elhanyagolhatók. A militáns antiszemitizmus Nyugat-Európából került hozzánk, s egy idegen megszálló katonai hatalom erőterében gyilkolt példátlan mértékben.

Lehetőségeim kizárják, hogy a nyékvárkonyi embermentéssel kapcsolatban minden apró részletet fölkutassak, de Feldmár Jenő utódai élnek, és mindent tudnak az esetről, a nyékvárkonyiak nemkülönben. Családi irataik és fényképalbumaik számos további dokumentumot őrizhetnek, Feldmár Jenő pedig élete végéig szoros kapcsolatban állt a falu embereivel.

ZSIDÓMENTŐ LELKÉSZEK

A múlt század a faji, ideológiai, katonai és nemzeti diktatúrák százada volt, s mind a maga céljai szerint szegte meg az „élni és élni hagyni” demokratikus alapelvét, hogy a társadalom más-más szegmensét próbálja létében korlátozni, jogilag, vagyonilag, végső esetben fizikailag fölszámolni. A nyílt ellenállás nem hozott eredményt; költőnk, **Török Elemér** rádióinterjújából tudom, hogy a bodrogközi Lelesz népe két hétig akadályozta a zsidók elszállítását, de egy német alakulat megszállta a falut s fedezte deportálásukat. Ha viszont egy közösség esélyt látott az embermentéshez, az eszközöket élete kockáztatásával is megtalálta hozzá. Ezt nemcsak a várkonyiak, hanem egyebek közt a három embermentő református lelkész és segítők példája is bizonyítja.

Brányik Sándor eperjesi református lelkész embermentő szolgálatáról először az ÚSB (Ústredňa štátnej bezpečnosti – Állambiztonsági Központ) Puskás-dossziéjában szereztüm tudomást. Több külön- és összesítő jelentés ad hírt róla a pozsonyi központnak, illetve **Alexander Mach** belügyminiszternek. 1942. március 27-én, 7709/3–1942 iratszám alatt, az ÚSB igazgatója egy négyoldalas jelentésben közli a miniszterrel, hogy egyebek közt Zsolnán **Puskás István** 142, Brányik Sándor eperjesi református lelkész pedig 10 zsidót keresztelt meg. Az általuk kikeresztelt zsidók teljes száma Zsolnán 152. A szlovákiai római katolikus, evangélikus és református kikeresztelések tételes, helységenkénti fölsorolása után az összesítés: 1942 márciusában római katolikus lelkészek 76, evangélikusok 229, reformátusok 263 zsidót kereszteltek ki, zömmel 1942. március 14-ig. „Ezek az adatok – így a jelentés – egyeznek a zsidók körében elterjedt mendemondákkal, hogy tudniillik az 1942. március 14. előtt megkeresztelt zsidókat nem fogják a munkatáborokba sorozni, illetve hogy elszállításukkal megvárják az egyházi és politikai felsőbbség által megkötendő kompromisszumot, merthogy a zsidók érdekében, dr. Serédi esztergomi érsek közvetítésével interveniálnak a Szentatyánál, aki állítólag ennek alapján közbe kell lépjen a Köztársasági Elnök úrnál.” Ugyanez a jelentés írja, hogy mind a katolikus, mind az evangélikus lelkészek betartották a 96/25. számú törvény 6. §-át, s a kikeresztelkedni készülő zsidókat hathetes hitoktatásban részesítették, „csak a kálvinistáknál, nevezetesen Puskás esetében nyert meg-

állapítást, hogy a hitoktatást közvetlenül a keresztelés előtt, maximum 1 óra alatt hajtotta végre. (...) Így hát ebből az eljárásból is látszik, hogy ez a tömeges zsidókeresztelés tisztán konjunktúraszerű, s a folyamatban levő zsidóellenes intézkedések megkerülését célozza.” Valamelyik végrehajtó szerv embere kimásolta az eperjesi anyakönyvből a Zsolnán, Brányik Sándor eperjesi lelképásztor által 1942. március 12–13-án kikeresztelt zsidók nevét és személyi adatait. **Spanyol Veráról, Weisz Hermanról, Langfelder Elzáról, Weisz Jánosról, Weisz Ivánról, Kohn Olgáról, Lányi Róbertől, Wertheim Gézaról, Spanyol Béláról** és **Kerényi Ilonáról** van szó. Mind zsolnai lakosok voltak, három személy kivételével ott is látták meg a napvilágot.

1942. március 26-án a Zsolnai Állambiztonsági Hivatal (Štátny policajný úrad v Žiline) jelenti a pozsonyi központnak, hogy Brányik nem 10, hanem 11 zsidót keresztelt ki Zsolnán, dr. Spanyol Béla lakásán, 1942. március 12-én. „A kikeresztelt zsidók vallomása szerint a keresztelés úgy zajlott le, hogy Brányik, a református pap először egy kb. kétórás magyar nyelvű felekezeti előadást tartott, amely után közös ima és utána keresztelés következett. A szertartás során fekete palástot, főveget viselt, s a keresztelést serlegből hajtotta végre. Brányikot Zsolnára dr. Spanyol és dr. Weisz családja hívta meg Langfelder Pál zsolnai lakos közvetítésével, aki már régebben reformátussá keresztelkedett ki s mint ilyen jól ismeri a lelkész Brányikot.”

A jelentések számos részletet tartalmaznak, de ezekről most nem szólhatok. Rejt azonban a Puskás-dosszié egy 26 oldalas, géppel írt mellékletet, amely a Brányik által megkeresztelt tíz zsolnai zsidó férfi és nő kihallgatási jegyzőkönyvét tartalmazza. A kihallgatások a Zsolnai Állambiztonsági Hivatal irodájában március 24–25-én délelőttől a késő délutáni órákig zajlottak. A vallató rendőrt **Štefan Mišovič**nak hívták.

Az anyagból tudjuk meg, hogy **Langfelder Pált**, aki 1908-ban született Zsolnán, 1940. december 18-án keresztelte ki Eperjesen Brányik Sándor. Felesége római katolikus volt, a jegyzőkönyvből pedig egész élete elénk kerül. Dr. Spanyol Béla nyugdíjas egészségügyi főtanácsos 1883-ban született; őt Brányik 1942. március 12-én keresztelte meg másokkal, többek között családtagjaival együtt. Hitvese, Kerényi Ilona Szolnokon született 1881-ben,

ÉS LAIKUSOK A FELVIDÉKEN (II.)

vagyis a kikeresztelkedés napján 61 éves volt (férje 59). Brányik a rövid, 1–2 órás felkészítést magyarul végezte, de a nyelvet nem ismerők részére rövid szlovák eligazítást is adott. Az Úr imáját (Miatyánk) közösen mondták el, ki-ki a maga nyelvén, magyarul, szlovákul és németül. Ezekből s a további vallomásokból a keresztelesek minden részletét megismerjük. Más forrásból utólag tudtam meg, bár utánajárni az idő rövidege és egyéb kötelezettségeim folytán még nem tudtam, hogy a Gardista és a Grenzbote Brányik tiszteletes úr zsidómentő szolgálatával is többször foglalkozott, valamint fia, Károly közléséből azt, hogy egy eperjesi jóakarójának tanácsára menekülnie és bujkálnia is kellett.

A Puskás-dossziában ránk maradt rendőri jelentés csak zsolnai zsidók keresztelezéséről tud, s a reformátussá lett zsolnai emberek további sorsát jelenleg nem ismerjük, ámde Brányik Sándor fiai, Sándor és Károly két olyan dokumentumot is őriznek, amelyek egyfelől hitelesen tanúsítják, hogy az eperjesi lelkész Kelet-Szlovákia területén is keresztelt zsidókat, másfelől hogy közülük többen megmenekültek a haláltól.

Brányik Sándor Vízkeleten született 1910. március 2-án, földműves szülöktől. (Atyja **Brányik Benő**, édesanyja **Sándor Róza**.) A pozsonyi magyar gimnázium után a losonci református teológiát végezte el, papi vizsgáit Magyarországon (Budapesten vagy Pápán) tette le. Segédlelkész volt Búcsón, majd lelkész Eperjesen. 1945 után Bajánházára került Vajkóc és Mátyóc filiákkal, majd Szomotorra és 1956-ig Hardicsára. Ekkor Csilizpatasra választották meg, ahol 1980. augusztus 14-én hunyt el. A dunaszerdahelyi temetőben nyugszik.

Az első dokumentum egy kézzel írt, magyar nyelvű Bizonyítvány, amely így szól: „*Alulírott Török Imre Ervin, aki a tegnapi napon érkeztem vissza német Koncentracios Táborból ezennel igazolom, hogy BRÁNYIK Sándor református tiszteletes úr minden tekintetben az elmúlt szomorú időkben a lehetőségeken messze túlmenően támogatta a zsidókat és sok ember; és család életének mentésében részt vett. Megjegyzem, hogy én 1941. IX. 15–1944. II. (?) 5-ig a michalovcei illetve pozsonyi Ustredňa Židov (Zsidóközpont) Kikeresztelkedettek osztályának vezetője voltam, és így Brányik tiszteletes úr ténykedéséről és embermentő és emberszerető eljárásairól hiva-*

talosan is tudomással bírtam és bírok. Ezen igazolást saját jószántamból és örömmel állítom ki. Michalovce, 1944. XI. (?) 2. Török Imre.”

Lehet, hogy a dátum elírás, de a szlovákiai vészkorszak kutatói tudni fogják, ki volt Török Imre Ervin, mikor volt az a „*tegnapi nap*”, amikor a koncentrációs táborból szabadult, s miként zajlott további élete.

A másik dokumentum egy szlovák nyelvű, Homonnán kelt tanúsítvány, amelyben huszonegy személy igazolja hitelesített aláírásával, hogy Brányik Sándor lelképásztor a Szlovák Állam idején a keresztyén egyház elvei és a krisztusi evangélium törvényei szerint viselkedett, szilárd és bátor volt, amikor a fasiszta elemek a Gardista és a Grenzbote cikkeiben megtorlással fenyegették, mivel a fasiszta állam által üldözött cseh-szlovák polgárok mentésében nyíltan részt vett. Homonnán, 1946. június 1-jén. A huszonegy aláírás közül egyértelműen megfeyjthető **Michal Görög, Lepkovics Ladislav, Hugo Moskovics, Dr. Vojtech Spiegel, Ivan Rác, E. Kupferd, Jolana Kupferd, Dr. Ernest Blum, Mikuláš Špeizer, Jan Novotny, Mesaroš Vojtech, Jan Görög és Dr. Vilem Görög** neve. A tanúsítvány záradékában a Homonnai Helyi Nemzeti Bizottság Hivatala igazolja, hogy a benne foglalt adatok a hivatal közvetlen tuda-

Brányik Sándor

mása szerint is igazak. Homonnán, 1946. június 3-án. A hivatal két vezetőjének aláírása és körbélyegzője.

Brányik Sándor nagy területen mozgott, mert filiái és szórványai Homonnáig és Lasztoimerig terjedtek. Zsolnán, hogy embereket mentsen, Pozsonyból hazafelé tartva állt meg. Mozgását nagy, oldalhajós motorkerékpárja segítette. A

Tanúsítvány bizonyítja, hogy huszonegy homonnai és egy nagymihályi/poszonyi esetben sikerrel nyúlt az embergyilkos náci gépezetbe. Valószínű, hogy másokat is menteni próbált, de hogy kiket és milyen eredménnyel, nem tudjuk, amiképpen arról sem találtunk adatokat, hogy a zsolnai zsidók sorsát a hlinkás és náci erőszakszervezetek miként alakították tovább.

A kérdést némileg megválaszolja **id. Acsay Lajos** nyitrai főgondnok frissen kezemhez került második visszaemlékezése. A kiváló, bátor férfi **Sedivi László** nyitrai lelkészi szolgálata idején is el látta a kuratori szerepkört, részt vett a zsidók kikeresztelezésében, a fenti problémával kapcsolatban pedig ezt írta: „*1942-ben a lelkésznek az illavai állami fogdában való törvénytelen három havi bebörtönzése idején a vasárnapi istentiszteletek vezetését s a kikeresztelkedett izraeliták előkészítését konfirmációra, a gyülekezetbe való végleges felvételük érdekében végeztem. A belügyhöz beterveztett memorandumban követeltem lelkészünk szabadon bocsátását, mert a gyülekezetek lelkész nélkül s a tanuló ifjúság vallásoktató nélkül maradtak. Az állami fogdából való kibocsátása után személyesen együtt intervenáltunk Pozsonyban a Zsidó Ügyek Központjában, hogy tiltsák meg a Hlinka-gárdistáknak a kikeresztelkedett zsidók folytonos zaklatását s kifosztását, akik idejében tértek ki, s kivételezésre tarthattak igényt az államfő hirdeteménye értelmében.*” (A kéziratot a nyitrai református lelkészi hivatal őrzi.)

Lehet, hogy Brányik Sándorról az ÚSB külön aktát is nyitott, amelyben további dokumentumokat találunk, de ennek még nem járhattunk utána, kutatása másokra vár. Az is elképzelhető, hogy a keresztelesek egy részét teljes titokban tartotta, s a keresztlevelek mellé hamis igazolványokat is szerzett a halál torkában élő embernek; ilyeneket az ÚSB nyomozói a Grenzbote tudósítása szerint azoknál a zsidóknál is találtak, akik Pozsonyban arra vártak, hogy Sedivi kikeresztelje őket. Ez mind csak feltevés, de másként aligha magyarázhatnánk meg az egyetlen szűk területen, Homonna körzetében megmenekült személyek nagy számát. Megnyugtató magyarázatot a kérdésre csak az életben maradtok vagy leszármazottaik adhatnának. Főlkutatásukra nem vállalkozhatom, de Brányik Sándor embermentő szolgálata minden tiszteletet megérdemel.

Koncsol László
(Folytatás a következő számban.)

Mit keresel?

„Mester –, hol van a lakásod?” (Jn 1,38b).

Sokan kijártak Keresztelő Jánoshoz, hogy hallgassák őt a Jordán partján. Megbarátkoztak vele, sokat tanultak tőle, tanítványai lettek. A Bibliában a tanulókat tanítványoknak nevezik.

János most két tanítványának egészen különleges dolgot mondott: „Íme, az Isten Báránya!” (Jn 1,36b) –, és rámutatott egy közeledő férfira. Valóban ő lenne a megígért Szabadító, Isten Fia, aki a földre jött? Csodálattal és ámulva néztek rá. Majd követni kezdték. Hogy miért? Ezt még ők maguk sem tudták. A férfi megfordult, és ezt kérdezte: „Mit kerestek?” Mit válaszoljanak? Miért is mennek utána? Egy belső erő ösztönözte őket, hogy kövessék. Rabbi, hol laksz? – kérdezték tőle. „Jöjjetek, és meglátjátok” – mondta Jézus, mert ő volt az. Rabbinak nevezték, ami azt jelenti: Mester. A tanítványai akartak lenni, követték.

És te? Te kit és mit keresel? Akarsz-e Jézus tanítványa lenni?

Molnárné Miklós Malvína

Jézus első tanítványai

„Kövess engem!” (Jn 1,44b).

Jézusnak ekkor már három tanítványa volt: András, János és Péter (András testvére). A testvérek halászok voltak, akár csak apjuk, Jóna. Egy kis halászfaluban laktak, amit Bétsaidának hívtak, és a Galileai-tenger partján feküdt. Jézus azt mondta nekik, hogy kövessék őt. És ha Jézus valamit feladat ad, azt nem szabad visszautasítani.

Ha továbbra is a magad feje után mész és nem hallgatsz Jézusra, aki szól hozzád, ígér neked vagy kér tőled, akkor nem leszel boldog. Akkor továbbra is gonoszat cselekszel és gondolsz, akkor még nem tértél meg. Jézus azt várja tőlünk, hogy kövessük őt. Minket is felszólít a követésre. Mindig, amikor bibliai történeteket hallasz, vagy mikor te magad olvasol a Bibliából, ezt a hívást hallod. Vasárnap is ezt hallod a templomban. Mit válaszolsz erre?

Fülöp, aki szintén Bétsaidában lakott, nem gondolkozott sokáig. „Kövess engem!” – mondta az Úr Jézus, és Fülöp azonnal követte őt.

–mmm–

Felejtethetlen nap

„»Megtaláltuk a Messiást« – (ami azt jelenti: Felkent)» (Jn 1,41b).

András és barátja számára felejtethetlen nap ez. Tudod, mi a neve jelentése? Az Úr kegyelmes. Ezt jelenti János neve. András és János együtt mentek Jézushoz. Hallottak Isten kegyelméről, hogy Fiát elküldte a földre, hogy az emberek megmentője legyen, hogy Ő legyen az üdvözítő, az Isten Báránya. Isten ezt már réges-régen megígérte.

Ó, milyen nagyszerű hír volt ez András és János számára! Olyan örömhír, hogy gyorsan másoknak is el kellett, hogy mondják. Mikor András hazaért, így szólt testvéréhez, Simonhoz: Gyere velem! Megtaláltuk a Messiást, aki a Krisztus! Ez a név a nagy Királynak a neve, akit a zsidók vártak. Simon azonnal vele ment. És Jézustól akkor új nevet kapott: Péter.

András vitte el Pétert Jézushoz. Te is hívj másokat a gyülekezetbe, Jézushoz! Vagy a gyermek-istentiszteletre! Mert ott hallhatjátok az örömhírt a Messiásról, Jézusról.

–mmm–

A Molnárné Miklós Malvína által nektek írt bibliamagyarázatok üzenetére rímel A HIT HAT – a Fial Reformátusok Szövetsége dicsőítő csapata – CD-je is, hiszen ők is Jézus követésére buzdítanak dalban, rapban. Nek-

tek, fiataloknak készült, s jó, hogy szerzői, előadói merik vállalni az evangelizálásnak ezt a rendhagyó módját, hiszen sokan és sokfélék vagyunk – kit így, kit úgy érint meg a Szentlélek.

Ha modern hangzású evangéliumi üzenetet hordozó CD-re vágysz, beszerezheted, ha hívod a **0915/962 829**-es telefonszámot, vagy írsz az alábbi e-mail címre: **ahithat@yahoo.com**

Egyházunk Zsinati Elnöksége
2007. június 21-én Rimaszombatban
tartotta 32. ülését, amelyen az alábbi
közérdekű határozatokat hozta:

– Jóváhagyta a 31. ülés jegyzőkönyvét, és tudomásul vette az előző ülés határozatainak kiértékeléséről szóló jelentést.

– A Bukarestben 2007. június 26-a és 29-e közt Emlékezetek gyógyítása címmel megrendezendő konferenciára Palcso Attila hetényi lelkipásztort delegálta.

– Tudomásul vette Ján Semjan püspökhelyettesnek az Ökumenikus Tanács elnökévé történt megválasztásáról szóló bejelentését, és felelősségteljes szolgálatára Isten áldását kéri.

– A missziói alap terhére 15 000,- szlovák korona egyszeri támogatást hagyott jóvá a Börtönmisszióknak.

– A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara Szenátusának Diáktagozata részére engedélyezte, hogy a 2008. évi Theolimpia költségei fedezésének

biztosítására megkeressék egyházunk gyülekezeteit és a református vállalkozókat.

– A Pozsonyi Református Egyházmegegyének a Zsinati Tanácsban biztosítandó képviselője tárgyában küldött kérelmét tudomásul vette, és a Zsinat elé terjeszti.

– Úgy határozott, hogy volt zsinati elnökei – dr. Varga Imre püspök és dr. Csáji Bertalan főgondnok – emlékére ebben az évben emléktáblát készített.

– Az egyházzenei alap terhére 2350,- szlovák korona támogatást hagyott jóvá a Bátorkeszi Református Egyházközség számára az énekkar útiköltségeihez történő hozzájárulásként.

– A közoktatási alap terhére 15 000,- szlovák korona támogatást hagyott jóvá a Martosi Református Alapiskolának.

– A magyar egyházmegegyék espereseit és gondnokait megbeszélésre hívja ösz-

sze 2007. július 5-re, melynek főbb témái: a teljesítménypótlékok, a parókiális jog, az egyházmegye vezetéseinek megszilárdítása, a parókiális könyvtárak, a befizetések. A szlovák egyházmegegyék elnökségei részére egy másik időpontban kerül megrendezésre a hasonló témájú megbeszélés.

– Engedélyezte a jókai Jó Pásztor Háza számára az intézeti keretek között több nyelven végzendő (szükség szerint magyar, szlovák, német, roma) református istentiszteletek megtartását.

– Elfogadta a Kálvinista Szemle és a Kalvinske hlasy kiadásáról és terjesztéséről szóló jelentést.

– Jóváhagyta, hogy az Erdélyi Géza 70. születésnapja alkalmából tartott ünnepi istentiszteleten elhangzott igehirdetést, tanulmányokat és köszöntéseket egyházunk egy jubileumi kötetben kiadja.

A Zsinati Tanács 26. üléséről

Egyházunk Zsinati Tanácsa 2007.
június 22-én és 23-án Hanván tartotta
26. ülését, amelyen az alábbi
közérdekű határozatokat hozta:

– Tudomásul vette a 25. ülés határozatainak kiértékeléséről szóló jelentést, és jóváhagyta a 24. és 25. ülés jegyzőkönyvét.

– Nem hagyta jóvá, hogy a Somorjai Református Egyházközség az ingatlan eladási árából bármilyen összeget is dologi kiadásra fordítson. Az ingatlan vételára kizárólag a gyülekezeti ház építésére, illetve egy bevétel biztosító ingatlan vásárlására fordítható.

– Jóváhagyólag tudomásul vette a kazuálakkal és a parókiális joggal kapcsolatos teológiai megalapozottságú rendelkezés kidolgozásával megbízott eseti bizottságnak a keresztséggel és konfirmációval kapcsolatos betérjesztését, és megbízza a bizottságot, hogy az őszi zsinati ülésre készítse el az ezzel kapcsolatos törvényjavaslatot.

– 2007. július 1-jei hatállyal kinevezi Bihari László Richárdot esperesi beosztott lelkésszé a Gömöri Református Egyházmegegyébe.

– Az egyházmegyei tanácsok javaslata alapján jóváhagyta 2007. július 1-től a lelkészeknek kifizetendő teljesítménypótlékot.

– Felhatalmazta Erdélyi Géza püspököt a teológusok 2007. szeptember 1-jei hatállyal történő kihelyezésével, illetve a segédlelkészek áthelyezésével, amiről majd a Zsinati Tanács legközelebbi ülésén lesz köteles beszámolni.

– Hozzájárult ahhoz, hogy a Pozbai Református Egyházközség eladja a szőlőjét. Az ingatlan eladásának a jóváhagyási feltétele, hogy a Pozbai Református Egyházközség a szőlő eladásából származó teljes bevételét szántóföldvásárlásra fordítja.

– Jóváhagyta 350 000,- szlovák korona kölcsön folyósítását a Kisújfalui Református Egyházközségnek. A kölcsön visszafizetésének határideje 2012. december 31. A kölcsön inflációt kiegyenlítő kamatát a Zsinati Tanács 3,5%-ban szabja meg. A kölcsön kizárólag a kisújfalui lelkészlak felújításának a finanszírozására használható.

– Jóváhagyta 350 000,- szlovák korona kölcsön folyósítását a Bejei Református Egyházközségnek. A kölcsön visszafizetésének határideje 2008. december 31. A kölcsön inflációt kiegyenlítő kamatát a Zsinati Tanács 3,5%-ban szabja meg. A kölcsön kizárólag az egyházközségnek a restitúcióban visszakapott ingatlanai geometriai terveinek megelőlegezett költségeire használható.

– Jóváhagyta 879 500,- szlovák korona

kölcsön folyósítását a Gömöriskárosi Református Egyházközségnek. A kölcsön visszafizetésének határideje 2008. december 31. A kölcsön inflációt kiegyenlítő kamatát a Zsinati Tanács 3,5%-ban szabja meg. A kölcsön kizárólag az egyházközségnek a restitúcióban visszakapott ingatlanai geometriai terveinek a megelőlegezett költségeire használható.

– Jóváhagyta 400 000,- szlovák korona kölcsön folyósítását a Tarcavajkóci Református Egyházközségnek a GAW-kölcsönalap terhére. A kölcsön visszafizetésének határideje 2012. december 31. A kölcsön inflációt kiegyenlítő kamatát a Zsinati Tanács 3,5%-ban szabja meg. A kölcsön kizárólag a tarcavajkóci templom belső felújításának finanszírozására használható.

– Jóváhagyta a rimaszombati Tompa Mihály Református Gimnázium és az egyházi iskolai könyvha 2006. évi gazdasági eredményét.

– Jóváhagyta a hanvai Diakóniai Központ 2006. évi jelentését.

– Jóváhagyta, hogy a 2007. évi missziói támogatások a Segélyalap kuratóriuma javaslata alapján kerüljenek kifizetésre.

– Hozzájárult ahhoz, hogy a Bodrogszentesi Református Egyházközség elcserélje a tulajdonában levő 1236/1-es számú parcellát egy nagyobb, az 1208/4-es számú parcellára, amely az önkormányzat tulajdonában van.

Az 1947 áprilisában aláírt lakosságcsere-egyezmény következtében megindult a szlovákiai magyar lakosság kitelepítése. Az 1948 decemberéig tartó időszak alatt összesen 55 487 személyt telepítettek át Magyarországra, az egyezmény aláírásáig és az azt követő rövid időszakban további ezrek kényszerültek a lakóhelyük és szülőföldjük elhagyására. A kitelepítettek teljes száma így összesen 89 660-ra emelkedett. A szlovák hatóságok megközelítőleg 180 ezer magyar kitelepítését irányozták elő.

Bár az egyezmény lakosságcsereéről beszélt, mindenki tudja, hogy ez nem felel meg a valóságnak. Míg a magyarországi szlovákok önként jelentkezettek és a jobb megélhetésben bízva települtek át Szlovákiába a többségében jómódú magyar lakosság helyére, addig a szlovákiai magyarság egy része háborús bűnös-ként, a beneši dekrétumok által is megbélyegezve és üldözve, az állami kényszer hatására kellett, hogy évszázados lakhelyét elhagyja. Ehhez még hozzá kell adnunk a Csehországba deportált magyarok (41 666), valamint a II. világháború után elmenekült magyarok (30 000) számát, valamint a reszlovakizáció hatását, és képet kapunk az akkori magyar lakosság helyzetéről és megalázt állapotáról.

A belső telepítés következtében (amikor szlovák lakosokat telepítettek be a háborút követő években), az akkori hatalom teljesen megváltoztatta a dél-szlovákiai régiók és falvak etnikai összetételét.

A jelenlegi Lévai járás ötvennégy magyarok által lakott községéből összesen 13 223 személy kényszerült elhagyni szülőföldjét a II. világháborút követő időszakban.

Eltelt hatvan esztendő. Az akkori borzalmakat átélő személyek közül már nagyon kevesen maradtak. Többségük már új lakóhelye temetőjében pihen, távol ősei földjétől. Ők valójában sohasem tudtak megbékélni helyzetükkel. Évekig reménykedtek abban, hogy egyszer visszatérhetnek saját otthonukba. A Lévai járás falvaiból a kitelepítettek nagy részét a Baranya megyei német lakosok házaiba telepítették. Voltak olyan családok, akik évekig nem csomagolták ki dolgaik egy részét, abban reménykedve, hogy helyzetük csak átmeneti.

Felnőtt azóta több generáció, akik nem tagadták meg gyökereiket. Még emlékeznek szüleik, nagyszüleik könnyeire,

Palotabozsok

A felvidékiek kitelepítésére emlékeztek

és elevenen él bennük a múlt öröksége. Ők már hazára találtak, megbékéltek, és szeretnének méltóképpen emlékezni és ápolni a múltat. Sok helyen hagyományörző csoportok, énekkarok és egyesületek jöttek létre, amelyek tartják a kapcsolatot a felvidéki „öshazával”, rokonokkal és ismerősökkel.

Palotabozsok egy 1200 lelkes Baranya megyei község, ahol három etnikum él: az őslakos német lakosság mellett székeltek és felvidéki magyarok leszármazottai. A faluba telepített felvidékiek mind reformátusok voltak. Újbars, Marosfalva, Kiskoszmály, Nagypesztek, Kis- és Nagykalna, Mohi lakosai. A helyi reformátusok száma ma alig éri el a negyven főt, a református felvidékiek a kitelepítést követően több évtizeden keresztül egy imaházban tartották istentiszteleteiket, majd az ezredforduló után építettek maguknak templomot, amely a falu egyik gyöngyszeme lett. Mivel a német őslakosság és az 1945 után ide települt bukovinai székelyek mindnyájan kato-

A falu lakossága a hatvan évvel ezelőtti szomorú és megpróbáló történetekre emlékezett 2007. április 29-én. A megemlékezést a helyi dalkör, az önkormányzat és a református gyülekezet közösen szervezte, akik felvidéki vendégeket hívtak meg azokról a településekről, ahonnan a kitelepítettek érkeztek községükbe 1947 áprilisának utolsó napjaiban.

Így érkezett a személyes meghívás Lévára és a barsi gyülekezetekbe, és április 29-én nagyszámú küldöttség (mintegy negyven személy fogadta el a magyarországi vendéglátók szívélyes meghívását), látogatott el Palotabozsokra és vett részt az ottani megemlékezésen.

A szombati nap és a vasárnap délelőtt a hely és a környék megismerésével kezdődött. Megtekintettük a Palotabozsokon élő három nemzet tájházát. A felvidéki, a székely és a sváb lakosság életének tárgyi emlékei, egy hatvan évvel ezelőtti állapot tárult elénk. Vasárnap délután az ökumenikus istentiszteleten a helyi református gyülekezet lelkésze,

Vendégek és vendéglátók a palotabozsoki református templom előtt

likusok, a felvidéki lakosság leszármazottjai alkotják ma is a felekezetiileg kisebbségben lévő reformátusságot. A három közösség mégis annyira összetart, hogy egymás hagyományait és emlékeit mindnyájan ápolják és megtartják. A valamikori három etnikum ma már elválaszthatatlanul együtt él. A felvidékiek kitelepítésével szinte egy időben folyt az ottani német lakosság deportálása. A felvidéki reformátusok a sváb kitelepítettek lakásaiba költözhetek be, mégsem tekintette senki őket betolakodóknak, hiszen nem önszántukból érkeztek. A különböző felekezethez és nemzethez tartozókra kezdetektől fogva a megértés és egymás segítése volt a jellemző.

Szabó Gábor hirdette Isten igéjét. (Hitvestársát sokan jól ismerik tájainkon, hisz **Nátek Katalin** is a Felvidékről származik, a kamocsai gyülekezetnek volt a lelkésze, édesapja pedig ma is Érsekújvárott lelkész.)

A templomban megtartott istentiszteleten a felvidéki vendégek adtak műsort és köszöntötték a helybélieket. A zsúfolásig megtelt templomban **Andruska Csilla** tanárnő, majd **Oravec Anita** konfirmandus és **Császár Ernő** volt mohi lakos mondott verset, valamint a lévai református gyülekezet alig fél éve alakult vegyes kara adott rövid műsort. A megemlékezők innen a felvidéki kitelepítéssel kapcsolatos történeteket hallgathattak meg. (Folytatás a 17. oldalon)

Immáron tizenhetedik alkalommal találkozhattak énekkarok az egész Kárpát-medencéből április végén Csákváron. Idén tizenkét énekkar volt jelen Erdélyből, Kárpátaljáról, Felvidékről és az anyaországból ezen a találkozón.

Április 29-én került sor az ünnepélyes megnyitóra, amelyen egyházunk püspöke, **dr. Erdélyi Géza** püspök hirdette az Igét. Ezt követően **dr. Kis Boáz** helybeli lelkipásztor köszöntötte az énekkarokat és az őket elkísérő lelkipásztorokat.

Ezután léptek fel az énekkarok, s a találkozó végén – mintegy közös himnuszként – elénekeltük a régi énekeskönyvből a *Mindig velem, Uram, mindig velem...* című éneket.

A Felvidékről három énekkar vett részt ezen az örömdalalkalmon, mégpedig Szepsiből, Zsarnóról és

Csákvár

Kárpát-medencei énekkarok találkozója

Szádalmásról. Mindannyian lelkiekben meggazdagodva térhettünk

ezek a Kárpát-medencében élő gyülekezeteket összehozó találko-

A felvidéki énekkarok tagjai

haza, megköszönve a szeretetet és fogadtatást, melyben részesültünk. Adja mennyei édes Atyánk, hogy

zók folytatódjanak, ahol énekekkel dicsérjük és magasztaljuk Öt!

Varga Zoltán

Palotabozsok

A felvidékiek kitelepítésére emlékeztek

(Befejezés a 16. oldalról)

tettek és a székely bevándorlók emlékére állított kettős kopjafához vonultak. Ezen az emlékhelyen a helyi dalkör adott ünnepi műsort, majd e sorok írója köszöntötte és áldotta meg az egybegyűlteket. A kopjafáknál a helyi szervezetek és a vendégek koszorúztak. A felvidéki vendégek részéről a lévai gyülekezet és a nagykálnai önkormányzat helyezte el a megemlékezés koszorúit.

tok és énekkarok adtak felejthetetlen műsort. Ünnepi beszédet Palotabozsok polgármestere, **Schütz József** mondott. Röviden köszöntötte az egybegyűlteket Nagykálna alpolgármestere, **Földy János** is, aki feleségével együtt velünk tartott erre a hosszú útra.

Itt szeretném köszönetemet kifejezni mindnyájunk nevében a nagykálnai önkormányzatnak és **Havlik József** polgármesternek, hogy a megemlékezésre in-

A lévai gyülekezet és a nagykálnai önkormányzat képviselői koszorúznak

A megemlékezés a kultúrházban ért véget, ahol a helyi és a környékbeli felvidéki kötődésű hagyományörző csoport-

gyen biztosították az autóbust és hogy a község hűen ápolja a mohiak örökségét, törődik a falu egykori helyén, az atom-

erőmű közvetlen közelségében ma is álló református templommal és temetővel, valamint szívén viseli az egykori mohi lakosok ügyét, akiknek egy része a közeli Nagykálnára, nagyobb része pedig Lévára települt be.

A megemlékezés mindnyájunkat megerősített abban, hogy összetartozunk. A kapcsolatokat ápolni és gazdagítani kell. A szlovákiai magyarság az elmúlt hatvan év alatt erősen megfogyott, ereje meggyengült, és sajnos továbbra sincs meg a politikai akarat arra, hogy a múlt sérelmeiért a szlovák állam politikai vezetői megkövessék a szlovákiai magyarságot és a kitelepítettek hozzátartozóit. Erre a nemes gesztusra, úgy látszik, hiába várnunk. A kitelepítettek nemzedéke lassan teljesen elfogy, hozzátartozóik pedig beolvadnak a magyar nemzetbe; nekünk nem marad más, mint az emlékezés, a kapcsolatok ápolása és a reménység, hogy megmaradunk. A történelemben sok sérelem ért bennünket, de eddig mindig talpra tudott állni a maroknyi magyarság. A megpróbáltatások ellenére az Isten kegyelme megtartott bennünket. Merítsünk erőt ezekből a tapasztalatokból, és legyünk kitartóak! Ne hagyjuk el hitünket, helyünket, nemzetünket! A kitelepítés hatvanadik évfordulója és a múlt tapasztalata arra indít bennünket, hogy küzdjünk tovább megmaradásunkért, hitünkért és identitásunkért.

Kassai Gyula

Isten kegyelméből a közel-múltban tájainkon két kórustalálkozóra is sor kerülhetett. 2007. április 29-én Alistálon tartotta immár harmadik kórustalálkozóját a pozsonyi egyházmegye, majd május 5-én az imelyi gyülekezet adott otthont a komáromi egyházmegye szintén harmadik kórustalálkozójának.

Alistálon idén hét kórus tett bizonyosságot énekszóban: először volt közöttünk a jókai gyülekezeti kórus, az apácaszakállasi egyesített iskola tanítóinak kórusa és az alistáli gyülekezeti kórus. Másodszor vett részt a találkozóan a csilizradványi ökumenikus kórus és a kulcsodi gyülekezeti kórus. A nagymeyeri gyülekezeti éneklőcsoport töretlen lelkesedéssel immár harmadszor volt jelen és énekelt a találkozón. Idén vendégként a bátorkeszi gyülekezeti kórust is köszöntöttük, amely a komáromi egyházmegyét képviselte.

Az apácaszakállasi egyesített iskola pedagógusainak kórusa

Komárom

Újszövetségi konferencia a teológián

A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara 2007. május 3-án újszövetségi szimpóziumot rendezett *Az evangéliumok mögött Jézus-tradíciók* címmel.

A konferencián hét előadás hangzott el. **Bándy György**, a pozsonyi Comenius Egyetem Evangélikus Teológiai Karának dékánja Jézus Krisztust egy messianisztikus prófécia tükrében láttatta. Elemzésének tárgyát a 110. zsoltár képezte.

František Ábel szintén pozsonyi tanár szlovák nyelvű előadásában a tömeg

Alistál-Ímely

Egyházmegyei kórustalálkozók

A zsigárdi gyermekkórus

Ímelyen elsősorban a már évek óta visszatérő zsigárdi és hetényi gyermekcsoportnak örülhettünk. Először volt közöttünk a csúzi ökumenikus kórus. A Hetényről, Marcellházáról és Bátorkesziről érkező gyülekezeti kórusok már szintén visszatérő vendégei a találkozóknak. Idén a szomszédos Tatai Református Egyházmegye is – továbbá ápolva az egyházmegyei testvér-

kapcsolatot – képviseltette magát, így lehetett közöttünk az ökumenikus férfikórus Császárról.

Mindkét alkalom közös kórusműve a 89. zsoltár többszólamú feldolgozása volt. Az egyes kórusok bemutatkozása között egy-egy lelki-

A jókai gyülekezeti énekkar

pásztor olvasott Igét, tett bizonyosságot, illetve énekelt a gyülekezet. A templomi alkalmak után a kórusokat a helybeli gyülekezet látta vendégül nagy-nagy szeretettel. Örülünk az együttlétnek, erősödünk a közös szolgálatokban! Istennek legyen hála!

Süll Kinga

Kőszeghy Miklós (Magyarország) humorosra hangolt és sikeredett előadásában, vetített képek segítségével a Jézus korabeli Jeruzsálem bemutatására tett topográfiai kísérletet.

A konferencia egy Jézus-tradíciós blokkal kerekedett egészszé. **Szlávik Gábor**, a Károli Gáspár Református Egyetem tanszékvezető tanára a görögországi Jézus-tradíciókkal foglalkozott előadásában. **Kókai Nagy Viktor** (Magyarország) *Gyümölcsök a Jézus-tradícióban* címmel tartott előadást, végül vendégként **Molnár János** dékán az iszlámban meglevő Jézus-tradícióra irányította a figyelmet.

–kis–

Hanva

Jótekonysági bál

Május 5-én a hanvai református gyülekezetben jótekonysági bál volt. A mintegy kilencven résztvevő este nyolc órára gyűlt össze. Az ötödik alkalommal megrendezett gyülekezeti bált **Nagy Ákos Róbert** gömöri esperes nyitotta meg köszöntőjével. A mulatságon **Újhelyi István** és zenekara szolgáltatta a zenét.

Köszönet a hanvai Diakóniai Otthon vezetésének a helyszín biztosításáért, továbbá köszönet illeti a szervezőket és mindazokat, akik tomboladíjak felajánlásával vagy munkájukkal hozzájárultak gyülekezeti bálunk megrendezéséhez.

Tóth Mária

Padány

Hatvan évvel a kitelepítés után

„Elmondták nekem, hogy a megmaradtak, akik a fogság után maradtak meg, nagy bajban és gyalázatban vannak ott abban a tartományban. Jeruzsálem várfala ott csupa rés, és kapui tűzben égtek el” (Neh 1,3).

Padányban 2007. május 6-án a községi hivatal a református és a katolikus egyházzal közösen emlékünnepeket szervezett a kitelepítettek tiszteletére. A megemlékezés a református templomban kezdődött, ahol az Igét **Szencziné Varga Csilla** lelkipásztor hirdette a *Neh 1,1–11* és a *Dán 9,18–19* alapján. A prédikációban párhuzamot vont Jeruzsálem elesése, a lakosság nagy részének deportálása és a felvidéki magyarokat 1946–47-ben ért megpróbáltatások között. Az igehirdetésben kitért arra, hogy a mi Urunk a történelem folyamán sohasem fordult el azoktól, akik őszinte alázattal és kellő tisztelettel fordultak felé. Meghallgatta és válaszolt a kitelepítettek imáira is, mint ahogy meghallgatta Dániel imádságát: „Uram, hallgass meg! Uram, bocsáss meg! Uram, figyelj ránk, és cselekedj, ne késelekedj!” (*Dán 9,19a*). Az istentisztelet végén az igehirdető a 23. zsoltár 1–4. verseivel megáldotta a gyülekezetet és a kitelepítettek hozzátartozóit.

A megemlékezés a temetőben folytatódott, ahol a katolikus egyház részéről **Horváth Róbert** alistáli plébános és **Karaffa János** bakai plébános emlékezett

szenzmise keretében a II. világháború után meghurcolt, állampolgárságuktól, vagyonuktól megfosztott szlovákiai magyarokról. Megemlékeztek arról a több mint negyvenezer felvidéki magyarról, akiket 1946 és 1947 között otthonuk elhagyására, Csehországba kényszerítettek. A csehországi deportálások mély nyomokat hagytak az itt élő magyarság tudatában. A deportálások elsősorban a Komáromi, Dunaszerdahelyi, Ógyallai, Somorjai és a Galántai járás magyar falvait érintették (összesen 220 falut), az elhurcoltak főleg a Kolíni, Mladá Boleslav-i, Pilseni és a Kladno-i járásba kerültek. Karaffa János plébános szentbeszédében még megemlékezett Esterházy Jánosról is, aki szívén hordozta a felvidéki magyarság sorsát. Szószólójuk volt, mindig abból indult ki, hogy a szlovákok és a magyarok együttélése történelmi adottság: közös a sorsunk, és ezt vállalni is kell. A szentmise végén Horváth Róbert plébános megszentelte a községi hivatal által készített emléktáblát.

A helyi alapiskola két tanulója felolvasta a községből elhurcoltak névsorát, **Varga Árpád** polgármester mindenkinek megköszönte az ünnepeken való részvételt, majd a nemzeti imádságunk eléneklésével fejeződött be a megemlékezés.

Vígh Viola

Szepsi

Jubiláló lelkipásztor köszöntése

Szezsiben május első vasárnapján köszöntötte a gyülekezet **Gábor Lajos** lelkipásztort, megköszönve eddigi – húszéves – szolgálatát, melyet ebben a városi gyülekezetben végzett.

Kedves színfoltja volt az istentiszteletnek az édesanyák köszöntése, amit követett a vendég-igehirdető, **dr. Kis Boáz** csákvári lelkipásztor igehirdetése a 20. zsoltár, valamint az *1Tim 4,10* alapján. Ezt követően maga az ünnepelt köszöntötte a népes gyülekezetet, majd köszöntések hangzottak el a jubiláló lelkész és családja címére.

A római katolikus gyülekezet részéről **dr. Gábor Bertalan** pápai káplán és Szepsi város nevében **Zachariás István mérnök**, a város polgármestere köszöntötte az ünnepeltet. Mint barát köszöntötte a jubiláló lelkészt **Köteles László** parlamenti képviselő. **Molnár Sándor**, a gyülekezet gondnoka a presbitérium nevében megköszönte az ünnepelt áldozatos munkáját, amelyről tanúskodik a megújított templom és az összegyűjtött gyülekezet. Az ünnepi istentisztelet nemzeti imádságunk és a 395. dicséret eléneklésével ért véget.

*

Május második vasárnapján Zsarnón, az egykori artikuláris gyülekezetben került sor ünnepélyes istentiszteletre, ahol szintén köszöntötték a lelkipásztort. A maroknyi, de tenni akarásban és hitében kitartó gyülekezet ünnepi ebédre várta a meghívott vendégeket. Innen hálaadó istentiszteletre vonultunk át a templomba, ahol az edelény-borsodi testvérgyülekezet lelkipásztora, **Bákai Imre** hirdette az Igét Ezékiel prófétának a száraz csontokról szóló próféciája alapján. Majd a meghívott lelkészek sorra köszöntötték a jubiláló lelkészt. A köszöntések sorát a község polgármestere, **Fazekas János** folytatta, majd a gyülekezet hűség gondnoknője, **Máté Jolán** köszöntése zárta az ünnepi alkalmat.

Varga Zoltán

Május 7-től 16-ig a Bajorországi Evangélikus Egyház josefstali ifjúsági központjában ökumenikus tanulmányi hét volt *Nem akarjuk gyermekeink elől eltitkolni* címmel, amelyre Európa sok országából érkeztek küldöttek.

A téma az evangélium örömhírének továbbadására vonatkozott. A közösen eltöltött hét – amely immár 40. éve valósult meg – elsősorban az ismerkedést, a kölcsönös kapcsolatteremtést szolgálta, hogy egymás (az egyházunk keretei közt elfogadható) módszereit hasznosítani tudjuk. A szervezőknek – amint azt **Heinz Dunkenberger-Kellermann**tól, a vendéglátó egyház ökumenikus osztályának vezetőjétől megtudtuk – szemük előtt lebeg a vallások közelítése egymáshoz, illetve szívükön viselik a nemzeti kisebbségek és a kisebbségi egyházak helyzetét is. Így nem volt nehéz lengyelországi csehvel, erdélyi magyarokkal és szásszal, dániai némettel, svédországi dánnal, ukrainai némettel stb. szót váltani...

A jelenlévők megtapasztalhatták, hogy bár mindannyian keresztyének vagyunk, mennyire mások a reakcióink, elképzeléseink egyes bibliai kérdésekről – legyen szó a halottak üdvösségéről való gondolkodásról, a prédikációnak az istentiszteleten betöltött szerepéről vagy az úrvacsora kiszolgáltatásáról.

A reggeli és az esti áhítatok sokszínűsége, a záró úrvacsorás istentisztelet anglikán szertartás szerinti megélése a kis kápolnában nagyszerű élményt jelentett. A vaskos ökumenikus énekeskönyvből jó volt felfedezni azokat a német szerzeményű énekeket, amelyek magyar szöveggel református gyülekezeteinkben is használatosak, akárcsak a magyar nyelvű énekeket. A búcsústen az evangélikus, római katolikus, ortodox, valdens, csehtestvér, református és huszita egyházból érkezett lelkészek és egyházi munkások

Egy lengyel, román, orosz és szerb ortodox résztvevő által megtartott ortodox áhítat

Josefstal

Ökumenikus tanulmányi hét

örömmel merültek el egymás dallamaiban és szövegeiben.

A felvezető előadásokat rendszerint csoportos beszélgetések követték, ahol a

A tanácskozásnak helyet adó központi épület

résztevők még közelebből megismerkedhettek egymás nézeteivel és álláspontjával. **Jürgen Schwark** evangélikus lelkész bevezetést tartott a 78., a második leghosszabb zsoltárba, amely tulajdonképpen egy teológiai költemény Isten történetéről. Konklúziója szerint: a kegyelem idejében élünk, de tanulunk a történelemből! **Steffen Jung** ifjúsági lelkész *Mi a posztmodern?* címmel tartott bevezető előadást, amely az irodalmi, építészeti, művészeti és teológiai vonatkozásai mellett főként a gyakorlati életben megnyilvánuló hatásai elemzésében volt hasznos.

Különösen érdekes volt a „bibliológ” nevű, az Amerikai Egyesült Államokból eredő foglalkozás. Lényege, hogy egy bizonyos bibliai szakasz kapcsán a hallgatóknak módja van oly módon behelyezkedni az akkori szituációba, hogy párbeszédet folytathat a foglalkozás vezetőjével, illetve hangosan kimondhatja a bensőjéből felszakadt, a szituációval kapcsolatos érzéseit. Két szabály érvényes rá: az igaz és a helytelen nem játszik benne szerepet, illetve szerepe van a csendnek. (A módszer németországi evangélikus istentiszteleteken is kezd elterjedni, ami nagyon jó abból a szempontból, hogy kimotozítja a passzivitásból a jelenlevőket. Viszont hátulütője lehet, hogy nem rakja helyre a nem biblikusnak minősíthető, téves megnyilvánulásokat, hanem rábólint, igenel, továbbviszi és megerősíti érzéseiben a jelenlevőt.)

A tanulmányi hét tulajdonképpen gyakorlati foglalkozá-

sokra épült, amelyeken sok személyes jellegű (alap)kérdést (pl. miért vagyok keresztyén, hogyan lettem azzá, mi segített a válságok legyőzésében?) is meg kellett válaszolni.

Ezenkívül lehetőség volt egy kis kiállításon olyan „projektek” bemutatására, amelyek az evangélium továbbadását szolgálják, majd a kiválasztottakkal közelebből is meg lehetett ismerkedni. Itt a gyermekistentiszteleti foglalkozásra, a konfirmációi előkészületre, az ifjúsági táborok milyenségére, a gyermek- és ifjúsági irodalomra kell elsősorban gondolni.

Érdekes próbálkozás a dániai „minikonfirmáció”, amit **Frauke Meldgaard** diakónus mutatott be. Az evangélikus egyház ott államegyház (a lelkészek állami alkalmazottak), de az alapiskolák a 70-es években elváltak az egyháztól. Ekkor találták ki a minikonfirmációt, ami azt jelenti, hogy az önkéntes alapon jelentkező 8–9 éves gyermekeket tizen-négy héten keresztül (heti másfél órára) elszállítják az iskolából a gyülekezetbe, ahol intenzíven foglalkoznak velük (bibliai történeteket és példázatokat mondanak, énekelnek, imádkoznak, kézimunkáznak stb.). Az előkészítés ünnepi záró istentisztelettel ér véget (advent első vasárnapján vagy virágvasárnap), amikor a gyerekek is úrvacsoráznak, ajándékba Bibliát kapnak és egy okmányt a minikonfirmációjukról.

A konferencia rendkívül jól szervezett volt, ami főként a stáb (melynek **Győri Matild** meyercesi lelképásztor is tagja volt) előkészítő és folyamatos munkájának köszönhető. Az információk kellő időben és többszörösen is eljutottak a résztvevőkhöz, akiken nem kellett eluralkodnia a tanácsalanság (mit is kell tennem, hol is kell lennem?) érzésének.

A résztvevők Münchenben találkozhattak a vendéglátó egyház vezetőségével, így **Johannes Friedrich** püspökkel is. És hogy a fentiekén kívül még valamivel érzékeltessük a közel kétmillió tagot számláló Bajorországi Evangélikus Egyház ökumenikus és nemzetközi kapcsolatait: éppen akkor egy harmincfős svédországi delegációt fogadtak...

–akb–

2007. május 13-án több gyülekezeti közösségben is hálát adtunk Isten nagy ajándékáért: az életünket gazdagabbá és szebbé tevő szülői, édesanyai szeretetért.

Anyák napi istentiszteleteink sorát Runyában kezdtük meg, ahol gyerme-

A gyermekek a Diakóniai Központban

keink, fiataljaink versekkel, énekekkel köszöntötték a szülőket, nagyszülőket és református közösségünk tagjait.

Hanván a helybeli alapiskola tanulói, valamint református gyülekezetünk női kórusa tette műsorával emlékezetessé ünnepi istentiszteletünket. A szülőkkel, hozzátartozókkal is felszaporodott ünneplő gyülekezetnek – mint a többi anyák napi alkalmon is – **Nagy Andrea** hirdette Isten Igéjét az *IKor 13* válogatott versei alapján.

Az anyák napi istentisztelet nem maradt el Lénártfalván sem, ahol szintén a

Runya–Hanva–Lénártfalva Anyák napi hálaadó istentiszteletek

helybeli gyermekek szolgáltak versekkel és énekekkel.

A lénártfalvai gyermekek

Egy rövid ünnepi műsorral köszöntöttük a hanvai Diakóniai Központ lakóit is, akik nagy meghatódott-

sággal és örömmel fogadták gyülekezetünk lelkipásztornője és a néhány helybeli fiatal ünnepi szolgálatát.

Isten áldása legyen gyülekezeteink életén!

Nagy Ákos Róbert

A runyai ünneplő közösség

Rimaszombat

Két elnökség együttes ülése

Május 18-án Rimaszombatban a gimnázium kollégiumának épületében közösen ülésezett a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának és a Magyar Reformátusok Világszövetségének az elnöksége, mely ülésen részt vettek a jogi bizottság tagjai is.

Dr. Börzsönyi József esperes áhítata után **dr. Erdélyi Géza** püspök-elnök köszöntötte az elnökségi tagokat, és megnyitotta a közös tanácskozást. A napirendi pontok előtt **Tökés László** püspök, az MRV SZ elnöke az elnökségi tagok nevében meleg szavakkal köszöntötte Erdélyi Géza püspököt 70. életéve betöltése alkalmából.

A közös tárgypontok elfogadása és a határozatképesség megállapítása után a tagdíjak befizetésének fontos kérdése következett. Ismét elhangzott, hogy több egyházkerület továbbra sem fizeti a tagdíjakat, ezért mind az MRETZS, mind

pedig az MRV SZ nehéz anyagi helyzetben van, már-már létezésük van veszélyben, tartozásaik vannak. Ezen az állapoton változtatni kell, ezért határozat született, hogy az elnökség ismételt megkérlevélben minden kerületet, hogy július 1-ig fizessék be a tagdíjakat.

A továbbiakban döntés született arról, hogy mindkét szervezetünknek a cikluszáró közgyűlése Nagyváradon lesz október 19-én és 20-án. Az MRETZS és az MRV SZ tényleges helyzetének megvitatásánál Tökés László püspök-elnök határozati javaslatot nyújtott be: az MRETZS és az MRV SZ kezdetől fogva célul tűzte ki a magyar református egység helyreállítását. Ez a törekvése később a Magyarországi Református Egyház részéről ellenállásba ütközött, de ennek ellenére szervezeteink nem mondtak le ezen célkitűzésükről. Legutóbb 2006 augusztusában közös nyilatkozatban szorgalmazták a magyar református egyházak egységé-

nek helyreállítását, a mesterségesen szét szakított egyházunk újraegyesítésének egyházi jogi folyamatát. Az MRETZS és az MRV SZ azonban értetlenül áll a tény előtt, hogy a Magyarországi Református Egyház vezetősége egyoldalú fellépése által kíván kész helyzetet teremteni ebben a kérdésben. Szervezeteink elfogadhatatlannak tartják ennek módját és formáját, de mégis, továbbra is ragaszkodnak az egységkeresés és egységteremtés törvényes és szabályos jogi formáihoz, és továbbra is sürgetik az egyházkerületi tárgyalások elkezdését. Az MRETZS és az MRV SZ álláspontja az, hogy e nélkül egyházkerületeinknek a jogilag nem létező Generális Konventben való részvétele a továbbiakban nem indokolt.

Az elnökség a határozati javaslatot egységesen elfogadta. Majd még az MRETZS elnöksége részéről elhangzott, hogy a bizottságoknak továbbra is működniük kell. Végül szó volt még az Országos Református Lelkészegyesülettel való együttműködésről. Az ülés **dr. Hegedűs Loránt** áldásmondásával zárult.

–Bo–

Deregnő

Értékelés és tervezés folyt

Május 12-én Deregnőn tartotta az országos nőszövetség rendes országos közgyűlését. A két keleti egyházmegeből szép számban képviseltették magukat a gyülekezetek és lelkipásztorok.

Közgyűlésünk istentisztelettel kezdődött, amelyen **Mártha Géza** ungi esperes szolgált a *Lk 13,10–17* alapján. Bizonyoságot tett arról, hogy Jézus jelenléte sehol sincs hiába. Ahol Ő jelen van, ott mindig történik valami jó, áldásos dolog. Így történik az említett ígerésben is, amikor Jézus a zsinagógában előszólt a gyülekezetből egy tizennyolc esztendeje beteg, görnyedt asszonyt. Megtörténik a

jézusi csoda: a gyógyítás, és a beteg asszony gyógyultan, feloldozva távozik. Jézus ma is a szívünkbe lát, hogy mi az, amitől szabadulni szeretnénk, és feloldoz, meggyógyít. Ő az áldott orvos.

A közgyűlésünk ezután a program szerint folyt, a testvérek figyelmesen meghallgatták az elnök, **Szabóné Kozár Éva** perbenyiki lelkipásztor éves beszámolóját, valamint a pénztári gazdálkodásról szóló jelentést.

Jó volt visszatekinteni a megtett útra, azokra a szolgálatokra, amit a nőszövetség tagjai önzetlenül végeznek, mert érzik azt, hogy ez a missziói feladat erőt ad a további munkához. Ha csak a betegek, magányosok látogatását tekintjük, az

ilyen alkalmak, beszélgetések után is mi vagyunk azok, akik erőt kapunk és jóleső érzésekkel térünk haza.

Köszönet minden testvérünknek azért, hogy a nőszövetségben végzett szolgálataival elősegíti a gyülekezetekben, hogy tagjai azt érezhetik: a közösségben a bánatuk, gondjuk közös gond és bánat, az örömük pedig sokszoros az Úrban.

Szólunk terveinkről, kapcsolatok építéséről, a bibliaiskola megszervezéséről, amit a magyarországi példa szerint szeretnénk megrendezni, elindítani. A beszélgetések, az újratalálkozás öröme a szeretetvendégségen folytatódott. Jó volt együtt eltölteni ezt az áldott délutánt.

Záró imát **Molnár Elemér** zempléni esperes mondott, és a nőszövetség himnuszának eléneklésével zártuk a napot. Várjuk a legközelebbi találkozást.

Hranýó Mihályné

Koncertek az Úr szolgálatában

A Firesz Cantate Domino kórusa nem csak nevével hirdeti a zsoltaórs jeligét („Énekeljete az Úrnak!”), hanem folyamatos szolgálataival igyekszik azt meg is élni. Sűrű volt az eltelt júniusi hónap a kórus fellépéseit illetőleg.

Június 2-án a magyarországi Bakta-lórántházára utazott a kórus három teli autóval egy presbiteri és ifjúsági találkozóra, hogy azon énekszóban magasztalja a mi Urunkat, és hitben buzdítsa a találkozó résztvevőit. Az alkalom keretén belül énekelt még a kárpátaljai beregszászi líceum kórusa, a debreceni Kántus és a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem kórusa is.

Június 5-e és 10-e között a németországi egyházi napokra, közismerten a

busznyai csapattal. A kórus naponta szolgált. Első nap egy sétálóútcán, a vásársátrak között énekelhettünk a járókelőknek. Csütörtökön a nagy kiállítási pavilonok egyik összekötő csarnokában és egyházunk standjánál, péntek este egy külvárosi templomban a 175. évfordulóját ünneplő Gustav-Adolf-Werk ünnepi úrvacsorás istentiszteletén (ahol az Igét **Vincze Árpád** zsinati tanácsos hirdette); szombaton pedig közvetlenül a Rajna folyó partján, egy kis sétányon hallgathatták az éppen arra sétálók az énekünket. Szokásunkhoz híven nem hagytuk el spontán énekléseinket sem a szállásunkra utazva egy-egy metrójárgányban vagy aluljáróban. Ezenkívül részt vettünk a kezdő és a záró szabadtéri istentiszteleten, melyen körülbelül egy százezer lélekszámú gyülekezet jött össze, és persze

megpróbáltunk egyénileg is minél több programba bekapcsolódni, vagy éppen más kórust, zenekart, együttest meghallgatni.

Június 17-én a kórus (már nem első ízben) meghívást kapott a magyarországi

IV. Református Zenei Fesztivál zárókoncertjére, melyre a Művészetek Palotájának Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében került sor vasárnap este. Ezen

az alkalmon tizenegy kórus (330 fő) énekelte közösen református énekeinket, rajtuk kívül a következő kórusok: a pasareti Palló Imre énekkar, a Partiumi Keresztény Egyetem vegyes kara, a debreceni Kántus, a KRE Soli Deo Gloria kórusa, a Nagykőrösi Tanítóképző Főiskola kórusa, Psalterium Hungaricum, a Lévy József Református Gimnázium és Diákotthon kórusa, a Kunszentmiklósi Református Kollégium énekkara, a sziget-szentmiklósi Máté János református énekkar és a Pécsi Református Kollégium vegyes kara. **Basky István** csodaszép tenor hangja is felcsendült egy-egy szóló alkalmával. A lenyűgöző orgonát **Fassang László** fiatal orgonaművész szolgáltatta meg megrázó improvizációs kísérettel. A műveket négy karnagy vezényelte: **Arany János**, **Berkesi Sándor**, **Cseri Zsófia** és **Süll Kinga**.

Mondanom sem kell, hogy milyen nagy megtiszteltetés volt kórusunknak, hogy e kiemelt helyen énekelhettünk. A hatalmas koncertterem megtelt közel 1300 református hallgatóval, akik szintén bekapcsolódhattak az éneklésbe. Most is készült hangfelvétel az előadásról, amely reménység szerint összkel kapható lesz hanghordozón.

Mind e tényeken túl hálás a szívünk Istennek, hogy megengedi nekünk a szolgálatot, és Lelkével vezeteti kórusunk életét-énekét. Köszönet a kórustagoknak, akik vállalják a szolgálattal járó fáradságot és áldozathozatalt. Köszönet legyen mindazoknak, akik szervezésükkel megvalósították ezen alkalmakat. Cantate Domino – Énekeljete az Úrnak!

Süll Tamás

A kórust a kölni Kirchentagon is Süll Kinga vezényelte

Kirchentagra, a Rajna menti Köln városába utazott a kórus, képviselve a Szlovákiai Református Keresztény Egyházat más egyházi képviselőkkel együtt, egy

Németországban június 6. és 10. között immáron 31. alkalommal került sor az Evangélikus Egyházi Napok rendezvénysorozatára. A Rajnai Protestáns Egyház (testvéregyházunk) meghívására egyházunk először állíthatott standot a rendezvényen, s mintegy hatvan résztvevővel képviseltethette magát.

„Élő, ható és élesebb...” – volt a motója az összesereglésnek, ami a *Zsid 4, 14*-ből vett idézet és az Isten Igéjére vonatkozik a kétélű karddal való összehasonlításban. És szép bizonyosága volt az Igének az a százezer (főként fiatal) ember, aki indíttatást érzett arra, hogy jelen legyen Kölnben. Az egész város felbolydult, a narancssárga sálakkal „felszerelt” keresztyének ellepték a várost, az áruházakban és a tömegközlekedési eszközökön egymásra ismerhettünk.

A 3000 (!) különféle rendezvény közül, amely mintegy 30 000 (!) szervező segítségével valósulhatott meg, csupán csipegetni lehetett. A központi rendezvények a vásárterület pavilonjaiban voltak, de az egész város sok templomában és közterületén, pódiumokon (400 helyszínen) is történtek az események. A monumentális dóm lépcsőin (főleg az esti órákban) alig lehetett közlekedni, déli oldalán élmény volt a tízezres tömegben áhítattal zárni a napot. A Kirchentagba egyébként a jelentős evangélikus teológusok által vezetett komoly bibliatanulmányozások mellett belefért az utcai kuka tetejéről a vasárnap megszentelése mellett ágáló önjelölt szónokai mutató, az áruházakban éneklő kórusok, az istentiszteletek (pl. tánc-istentisztelet) sokszínűsége, a találkozások estjén a különféle egyházközösségek és keresztyén szervezetek által előkészített gasztronómiai bemutató, a záró istentiszteleten békésen vízízpipázgató fiatalok társasága stb.

A standok sokfélesége is említést érdemel, és gondolkodásra késztetett: Menynyire élhet másként (jobban, könnyeb-

Köln Kirchentag 2007

ben?) keresztyénként az ember olyan országban, ahol az egyházi munkaterületek szakosodása számunkra szinte elképzelhetetlen (keresztyén szakszervezetek, munkanélküliek lelkiigondozása, várandós nőkkel való törődés [sajnos belőlük csak ötöt sikerült megszámolni az öt nap alatt, ráadásul az egyik hozzánk tartozott!], párbeszéd munkálása a zsidósággal és az iszlámmal, párkeresés stb.). Ami viszont biztos: mindenki megtalálhatja az érdeklődésének megfelelő területet; ha meg nem, akkor kialakíthatja...

A Kirchentag egyébként egy mozgalom. Elnöke **Reinhard Höppner**, volt baloldali tartományi miniszterelnök, aki az öt nap vezérfonalaként a lelkiség mellett a világegyetemért érzett felelősséget emelte ki, amiből az aktív politikusok is részt vállalnak. A Kirchentag idején a G8-as csúcs éppen Németországban, Heiligendammban zajlott, így **Angela Merkel** kancellár jelenléte hatványozottan fontos volt: amikor egy Nobel-díjas tudóssal cserélt eszmét, a pabilonra kitétték a „túlzsúfolt” táblát. Amikor **Horst Köhler** köztársasági elnök vonult be a pódiumra (éppen a mi standunkat is magába foglaló Római téren keresztül), a több ezer ember felállva, tapssal köszöntötte.

A standunk egyébként holland, lengyel, francia, olaszországi, csehországi, illetve a magyarországi reformátusoké mellett állt (a Magyarországi Református Egyház is először állított standot). Képek, térképek, powerpointos prezentáció segítségével szépen sikerült megjeleníteni egyházunkat – templomainkat, iskoláinkat. Jó volt tapasztalni az érdeklődést – úgy éreztem, általában olyanok álltak meg nálunk, akik a kelet-európai térséggel kapcsolatban vannak. **Szobiné Kerekes Eszter** búcsi nyugalmazott óvónő felvidéki magyar népviseletbe öltöztetett babacsaládjai, melyek közül főként református falvakból valókat hozott el, szintén sikert arattak.

Delegációkban egyébként a Zsinati Elnökség tagjain, a stábépítő brigádon és németül beszélő lelképásztorokon kívül rimaszombati és lévai gimnazisták és tanáraik is helyet kaptak, de derékhadát kétségkívül a Firesz Cantate Domino kórusa képezte, amely tizenkilenc taggal volt jelen. Az énekkar több

Csik György tanyi lelképásztor (háttal) Nikolaus Schneidernek, a vendéglátó egyház lelkészi elnökének magyaráz (balra Erdélyi Géza püspök, a háttérben Vincze Árpád). Géresi Róbert felvételei

alkalommal és több helyen (a vásár területén, a Rajna partján) énekelte. Kiemelkedő volt a szolgálata az egyik külvárosi templomban a Gustav-Adolf-Werk megalapításának 175. évfordulója kapcsán tartott úrvacsorás istentiszteleten, ahol **Vincze Árpád** zsinati tanácsos prédikált.

Csapatunknak – az összeurópai integráció jegyében és **Uwe-Martin Schmidt** missziós lelkésznek köszönhetően – részét képezte egy cigányzenekar is. Eredetileg a nagymagyar Ringónak kellett volna jönnie, de elfoglaltsága miatt egy gyetvai zenekar helyettesítette. Szintén több fellépése volt (így a standunk előtt, az egyik hatalmas pavilon pódiumán, a városban), s nagy sikert aratott.

A nagy kavalkádban sok fajsúlyos, a világ egészét és jövőjét befolyásoló téma szóba került. A meghatározó teológusok és politikusok nyilvánvalóvá tették: felelősek vagyunk a Föld klímájának változásáért, a nők hátrányos helyzetének felszámolásáért, a gazdasági igazságosság megvalósításáért. A Rajna partján megtartott záró istentiszteleten (ahol a nyitó istentisztelet is volt) **Mechthild Werner** erfurti lelkész az *1Kir 19,8–13* alapján megtartott prédikációjában a „kövér németekre” ilyen vonatkozásban is terhet rakott. (A megnevezett nemzet helyére természetesen valamennyi jóléti társadalomban élő nemzet behelyettesíthető.) A program szerint másfél órára tervezett istentisztelet pontosan kilencven percig tartott, miközben a szervezés csúcsa számomra egy – a Rajna-hídra bepöfögő és füstöt okádó – gőzmozdony volt; akkor jelent meg, amikor a lelkész prédikációjában a széndioxid-kibocsátásért való felelősségünket emlegette...

Az 1949-ben Hannoverben evangélikus világiak mozgalmaként létrehozott Kirchentag folytatódik, s amint a szervezők mondták: ha Isten is akarja és élünk, 2009 májusában Bréma városa ad ott-hont a következő rendezvénynek.

–akb–

Csapatunk egy része a nyitó istentiszteleten

Pályázat

A Diakonia Reformata nonprofit szervezet, amely Egyetemes Egyházunk és gyülekezeteink szeretetszolgálatát (diakóniáját) hivatott kiépíteni és megerősíteni, pályázatot hirdet a szervezet igazgatói posztjára. (A szervezet alapszabályát kérésre megküldjük.)

Feltételek: a pályázó hívő, keresztyén életet éljen és legyen tagja a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház valamelyik egyházközségének; beszéljen magyarul, szlovákul és egy világnyelvet; rendelkezzen minimum érettségivel. A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó életrajzát (min. egy A4-es oldalon), valamint egy pályázati munkát (min. két A4-es oldalon), melyben felvázolná terveit a szervezet működését illetően mind gyülekezeti szinten, mind pedig az Egyetemes Egyház keretén belül.

A pályázati anyagot legkésőbb **2007. július 31-ig** kell beküldeni a következő címre: **Diakonia Reformata n. o., Jókai u. 34., 945 01 Komárno.**

Felhívás

A Zsinati Iroda (979 01 Rimaszombat, Fő tér 23,) várja mindazon gyülekezetek jelentkezését, amelyek az elmúlt évtizedek (illetve a 175 év) során a GAW segélyszervezet támogatásában részesültek. Kérjük, hogy a támogatás célját is szíveskedjenek megjelölni, és épület javára adott adomány esetén egy aktuális képet mellékelni. A borítékon kérjük feltüntetni: GAW-175. Elektronikus formában az office@reformata.sk címre várjuk leveleiket.

Felhívjuk a figyelmet, hogy egyházunk a jubileumi év kapcsán 2007. október 31-re gyűjtést hirdet a segélyszervezet tevékenységének támogatására.

Közlemény

A Nagymegyeri Református Egyházközség szívesen nyújt elszállásolási lehetőséget egész évben négyágyas apartmanjaiban üdülni vágyók részére. Érdeklődni lehet a **031/555 22 85-ös** telefonszámon, illetve a www.vendeghaz.reformatus.sk honlapon. Nyári szezonon kívül összesen 16 személy részére van szálláshely. Kedvezmény lehetséges!

Ugyanezen egyházközség bérbe adja – vállalkozási célokra is – megüresedett, egyemeletes, négytantermes iskolaépületét a város központjában. Érdeklődni a fenti telefonszámon, illetve a ref.office.vmeder@gmail.com e-mail címen lehet.

■ Május 3-án és 4-én az Ungi Református Egyházmegeye vendége volt néhány lelkész Ung kárpátaljai részéből. A de-regnyői Tanulmányi Központban Mártha Géza esperes tartott áhítatot a történelminek nevezhető találkozón, majd ismerkedésre került sor. Csütörtökön este a vendégek egyes gyülekezeteinkben igehirdetéssel szolgáltak.

■ Június 15-én Érsekújvárott *Hatvan év után. Otthonunk Dél-Szlovákia!?* címmel vitafórumot szervezett az MKP érsekújvári alapszervezete, amelyen Erdélyi Géza püspök, Bugár Béla parlamenti képviselő és Hunčík Péter pszichiáter vett részt.

■ Nagysallón június 16-án jótékonsági futballtorna volt a Lévai Egyházi Gimnázium javára, amelyen lelkészeink csapata mellett az MKP, a Fidesz parlamenti frakciója és a helybeli öregfiúk csapata versengett.

■ Június 20-án Rimaszombatban ülésezett a Segélyalap kuratóriuma, amely a törvény értelmében javaslatot tett a Zsinati Tanácsnak a 2007. évi általános építkezési támogatás, missziói támogatás és rendkívüli segély kifizetésére. A kuratórium konkrét javaslatokat terjesztett a Zsinati Tanács elé a 3/2005-ös számú törvény módosítására.

■ A Selye János Egyetem Református Teológiai Karán június 22-én került sor a tanévzáró istentiszteletre. Az igehirdetés

Sikeresen államvizsgáztak és felvételiztek

A Selye János Egyetem Református Teológiai Karán 2007. június 19-én sikerrel államvizsgáztak az alábbi hallgatók: **Abaházi Zsolt** (Bacska), **Bugár András** (Nagysalló), **Galgóczy Tímea** (Ungmogyorós), **Erdélyi Zoltán** (Kassa), **Szopó Ferenc** (Kistárkány), **Semseyné Késmárky Ágnes** (Ács, Magyarország), **Fekete Annamária** (Topolya, Szerbia), **Pavol Kačkoš** (Rebrény), **Paál Károly** (Gyergyószentmiklós, Románia), **Schermann László** (Budapest) és **Tok Tünde** (Deáki).

A komáromi Selye János Egyetem Református Teológiai Karán 2007. június 21-én zajlottak a felvételi vizsgák. Reménység szerint szeptembertől tizen kezdhetik meg tanulmányaikat – négyen nappali, hatan pedig levelező tagozaton.

szolgálatát György András somorjai lelképásztor, a kar doktoranduszhallgatója végezte, úrvacsorát osztottak a kar doktorandusz-segédtanárai: Lévai Attila és Tanító Péter. A tanévzáró istentisztelet után a kar előadói évfárá tanári értekezleten vettek részt, ahol áttekintették az elmúlt akadémiai év történéseit és felvázolták a következő év tennivalóit. A tanári értekezleten dr. Molnár János dékán megköszönte minden előadó áldozatos munkáját, amelyet kifejtettek az elmúlt évben a teológusok és katechéták oktatása és nevelése terén.

A Pátria rádió protestáns műsorai:

Augusztus 5-én 19 órakor a Világosság című egyházi műsor református félórájában Antala Éva nagyölvédi lelképásztor a Mamré tölgyesében történeteket hozza közelebb a hallgatókhoz.

Augusztus 19-én 19 órakor a Világosságban Ábrahám Sodomáért való könyörgése lesz a téma, amiről A. Kis Béla segédlelkész, a Kálvinista Szemle szerkesztője szól a hallgatókhoz.

Szeptember 2-án 19 órakor a Világosságban Kisné Búcsi Jolán lelképásztor Lót megmeneküléséről és annak mai üzenetéről elmélkedik.

A másnapi (hétfői) ismétlés időpontja: 19 óra.

Frekvenciák:

Nyugat-Szlovákia – 1098 kHz

Besztercebánya – 1065 kHz

Rimaszombat – 567 kHz

Eperjes – 702 kHz

Szerkesztő: Iski Ibolya

KÁLVINISTA SZEMLE

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház hivatalos lapja. Kiadja a Zsinati Elnökség (Jókai u. 34, 945 01 Komárno). Megjelenik havonta.

Főszerkesztő: Dr. Erdélyi Géza

Szerkesztő: A. Kis Béla

Titkár és lapterjesztő: Kis Lucia

Előfizethető a szerkesztőség címén és a református lelkési hivatalokban.

Előfizetési díj: egy évre 120 korona.

A lapterjesztést a szerkesztőség végzi:

930 10 Dolný Štál (Alistál) 386

E-mail: akisbela@ba.telecom.sk

Telefon: **031/55 90 141** (egyben fax és üzenetrögzítő is)

A kéziratokat nem őrzük meg, nem küldjük vissza, rövidítésük és szerkesztésük jogát fenntartjuk.

Nyomdai előkészítés: A. Kis Béla

Nyomja: Reproffset, Dunaszerdahely

ISSN: 1335-7298

Regisztrációs szám: SÚTI 15/6